

MARKI

NƏQL KARDƏ ŞOYƏ XƏBƏ

VƏSƏ

«*Marki nəql kardə şoyə xəbə*» bino beydə de «Xıdo Zoə İsa Məsihi şoyə xəbə sıftə» bəyonoti. İsa iyo təsvir kardə beydə bənə fəol iyən səlohiyətsəybə Şəxsi.

Çəy səlohiyəət bə oşko beşeydə Çəy omutə təlimədə, bə cınon ğalib omeədə iyən çe insonon qınon baxşədə. İsa İştə barədə voteydəbe ki, «Bəşəri Zoə qınon baxşə səlohiyəət hestışə zəmini dimədə» (2:10).

Mark İsakı sıxan kardeədə, Çəy barədə nəql kardeydə bərmalə, vey ğudrətinə tərzədə. Əv həniyəən vey dığğət doydə bə İsa votəyon iyən bə təlimi ne, Bəçəy kardə koon. Yəhya bə məydon beşe, çe İsa vəftiz iyən dəvinə kardə be barədə kirtə vəsə doə mıəllif, dərhol dəvardeydə bə İsa şifo karde xıdməti iyən təlim doy. Vaxt şe-şe çe İsa dumo şəkəson Əy həniyəən çok sərəseydən, çe İsa rəğibon esə boy həniyəən vey pur beydən de bəçəy vəynə bıə nifrəti hissi. Oxonə semonon təsvir kardeydən çe İsa zəmini dimisə oxonə haftə, xısusən, Çəy bə çomex kəşə be iyən bəyji be.

Kitobi məzmun:

- 1:1-1:13 Yəhya peyğəmbər ro okardeydə bo İsa Məsihi
- 1:14-9:50 İsa bino kardeydə bəştə xıdməti
- 10:1-52 Qalileyəo bə Yerusəlim
- 11:1-15:47 Çe İsa Yerusəlimədə bıə oxonə rujon
- 16:1-8 Çe İsa bəyji be
- 16:9-20 Bəyji bıə Rəbbi çiyə iyən bə osmon rost kardə be.

1

Yəhya peyğəmbər ro hozı kardeydə bo İsa Məsihi

(*Mat. 3:1-12; Lukə 3:1-18; Yəh. 1:19-28*)

¹ Çe Xıdo Zoə İsa Məsihi Şoyə Xəbə sıftə.

^{2*} Yeşayə peyğəmbəri kitobədə nıvıştə bıə jıqo:

«İmeha, İştı vədə vığandeydəm İştə daynə.

Əv hozı bəkarde İştı roy.

^{3*} Car kəşəkəsi sədo omeydə dašto:

“Hozı bıkən Rəbbi roy,

Həmo bıkən Çəy omə roon”».

⁴ Vəftizəkə Yəhya oməy pəydo be, dəmande daştədə bo vəz karde ki, insonon tobə bıkən ıştə qınonku, vəftiz bıbun baxşeyro. ⁵ Cəmi məmləkət Yəhudeyə iyən Yerusəlimijon həmməy beşin bəçəy və, ıştə qınon bə qiy qəte-qəte dəmandin deçəy vositə bo vəftiz be ru İordanədə. ^{6*} Yəhya olət tankardəşbe dəvə paşməo, bəştə peşti dəbastəşbe pustə kışti, hardeydəbe çəkürkə iyən daşti anqivin.

⁷ Yəhya jıqo vəz kardeydəbe: «Çımı bəpeştə omeydə çımısə həniyən Gudurətin. Az loyiğ nim ki, hiç okəm Çəy şıməbandon.

⁸ Az şıməni vəftiz kardıme de ovi, əmma Əv şıməni vəftiz bəkarde de Mığəddəsə Rufi».

Çe İsa vəftiz iyən dəvinə kəşə be

(*Mat. 3:13-4:11; Lukə 3:21-22; 4:1-13*)

⁹ Həmonə rujonədə İsa çe Qalileyə şəhr Nazareto oməy Yəhya tərəfo vəftiz kardə be ru İordanədə. ¹⁰ İsa ovo beşencən vindışe osmonon petəke iyən Rufi bənə kaftə Çəy səpe nişte. ^{11*} Qıləy sədo oməy osmonono: «Tı Çımı azizqıromiyə Zoəş, Rozim İştıku».

¹² Rufi dərhol okırnişe bardışe İsa bə daşt. ¹³ Əv çıl ruj mande daştədə iyən bı mıddəti dılədə dəvinə kardə be Şəytoni tərəfo. İsa vəşyənə həyvonon dılədəbe iyən mələkon xıdmət kardeydəbin Bəy.

* **1:2** Mal. 3:1

* **1:3** Yeş. 40:3

* **1:6** 2Pad. 1:8

* **1:11** Zəb. 2:7; Yeş. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mark 9:7; Lukə 3:21-22

İsa bino kardeydə bəştə xıdməti

(Mat. 4:12-17; Lukə 4:14-15)

¹⁴ Yəhya həbs kardə be bəpeştə İsa oməbe bə Qalileyə, vəz kardeydəbe çe Xıdo Şoyə Xəbə^{a 15*} «Votışe vaxt təmom be, nez bıə çe Xıdo Podşoəti. Tobə bıkən iyən bovə bıkən bə Şoyə Xəbə».

İminə şoqirdon

(Mat. 4:18-22; Lukə 5:1-11)

¹⁶ İsa dəvardeədə qol Qalileyə kənoku, vindişe bə ov səl ğandə Simeon iyən çəy bıvə Andrey. Ləvesbin ım odəmon. ¹⁷ İsa votışe bəvon: «Boən çımı dumo, Az şıməni jıqo ləves bəkardem ki, odəm bəqəteşon». ¹⁸ Əvon çəsboni şodoşone səlon, şin Çəy dumo. ¹⁹ İsa tikəyən şe bə nav, vindişe Zəvday zoə Yağub iyən çəy bıvə Yəhya. Əvon səbəro kardeydəbin iştə səlon kulosədə. ²⁰ İsa dərhol sədo kardışe əvon. Əvonən çəsboni oqətişone kulosədə iştə pıə Zəvday iyən mijdirə koəkon, şin Çəy dumo.

İsa Məsih beğandeydə mirdolə rufi

(Lukə 4:31-37)

²¹ Əvon oməyn bə Kafernaum. Şanbə ruji İsa oməy bə sinaqoq, dəmande bo təlim omute. ²² Odəmon hədəyon mandeydəbin Bəçəy təlimi, çumçiko Əv əvoni omuteydəbe bənə səlohiyyətsoybi, adi qıləy ruhani miəllimi ğəzinə ne. ²³ Həmonə vaxti çəvon sinaqoqədə hestbe mirdolə rufi qətə qıləy şəxs. Əy jəşe zikkə: ²⁴ «Ha Nazaretijə İsa, çiçi piyeydə çəməku? Oməş ki məhv bıkəy əməni? Az zıneydəm Tı kiş: Tı Xıdo Mığəddəsiş!» ²⁵ Əmma İsa ğədəğən kardışe bəy, votışe: «Tam bıjən iyən beşi çı odəmo!» ²⁶ Mirdolə rufi lorzişə ım odəm, zikkə jəy-jəy beşe çəvo. ²⁷ Həmməy hədəyon mandin iyən əvon parsəyn iyəndiku: «Çiçe ım? Səlohiyətinə nuyə qıləy təlime! Əv bə mirdolə rufonən əmr

^a **1:14** *çe Xıdo Şoyə Xəbə* – kali dastinivıştəyonədə Çe Xıdo Podşoəti Şoyə Xəbə.

* **1:15** Mat. 3:1-2

* **1:22** Mat. 7:28-29

kardeydə, Bəy itoət kardeydən əvonən». ²⁸ İsa barədə xəbə çəsboni pevilo be bə Qalileyə məholi ətrof.

İsa şifo doydə bə vey odəmon

(Mat. 8:14-17; Lukə 4:38-41)

²⁹ Əvon beşencən sinaqoqo, de Yağubi iyən Yəhya bə ico şin bə Simeoni iyən Andrey kə. ³⁰ Simeoni həsı hıteydəbe təblarzi dılədə. Çəsboni in xəbə rosnişone bə İsa. ³¹ İsa oməy noxəşini tonə, qətışe çəy dast, rost kardışe əv, həmuş be jeni təblarz. Jen dəmande xıdmət karde bəvon.

³² Şanqo, həşi eşiyədə vardışone çe İsa tonə həmə noxəşinon iyən cını qətəkəson. ³³ Şəhri həmə əholi qırdə bin bəy tonə. ³⁴ İsa şifo doşe bə co-co noxəşiyon qətə odəmon iyən beğandışe çandə cınon. Əmma nahaştışe cınon qəp bijənın, çumçiko əvon zıneydəbin çe İsa Ki be.

İsa dəvom kardeydə ıştə vəzi

(Lukə 4:42-44)

³⁵ Maşkinəy sipyə siveədə İsa əşte beşe kəo iyən şe bə qıləy bekimsənə vırə, əyo dıvo kardışe. ³⁶ Simeon iyən çəy tonə bıkəson nəvəyn boəy. ³⁷ Pəydo kardışone Əv, votışone: «Həməkəs Botı nəveydə». ³⁸ İsa votışe bəvon: «Boən bışəmon bə co vıron - bə qırdokənoədə bıə şəhron, bıdə vəz bıkəm əyoən, çumçiko Az oməm bıçımıro». ³⁹* Jıqo-jıqo, İsa vəz karde-karde çəvon sinaqoqonədə, səkuyəşe həmə Qalileyə iyən cınon tojne-tojne.

İsa şifo doydə bə cuzamini

(Mat. 8:1-4; Lukə 5:12-16)

⁴⁰ Ruji qıləy cuzaminə^b odəm oməy çe İsa tonə, dəzonı oməy, dəmande bo lovə karde: «Qirəm bıpiyi, təmiz karde bəzineş mını».

⁴¹ İsa rəhmış oməy bəy. Dıroz kardışe ıştə dast bəy iyən votışe: «Bəpiyeme, pok bibi!» ⁴² Dərhol in odəm perəxəy cuzamiku, pok

* **1:39** Mat. 4:23; 9:35

^b **1.40** *Cuzam* kali dastınıvıştəyonədəmurdolə pustə noxəşiye.

be. ⁴³ İsa çəsboni dəro kardışe əv, ciddi asbarde-asbarde ⁴⁴ *jıqo votışe: «Diyəkə, hiç məvot bə hiç kəsi, əmma bışı ıştəni nişo bıdə bə kahini. Bo har kəsi şəhodət bıbu votəynə, təmiz beyro bıbə çe Musa hamyə təğdimon». ⁴⁵ Lakin əv beşencən votışe in sıxan, dəmande bo pevilo karde. Bı səbəb İsa həni oşko dəşe zıneydənibe bə hiç şəhr, əmma kənoədə, bekimsənə vıronədə mandeydəbe iyən Çəy tonu omeydəbin odəmon har tərəfo.

2

İsa şifo doydə bə iflici

(Mat. 9:1-8; Lukə 5:17-26)

¹ Çand ruji bədiqə İsa iyən omeədə bə Kafernaum, pevilo be Çəy kədə be xəbə. ² Anə veyə odəm qırdə be ki, hiç vırə mandənibe bəy tonu mandeyroən. İsa bəvon vəz kardeydəbe kəlomi. ³ Ço kəs oməy bardışone iflic çəy tonu. ⁴ İntasi izdihom vey dijd beyro, əvon nez varde nıznəşone bə İsa. Əve oçınışone çe İsa bıə kəy kum, vırə okarde bəpeştə saru evardışone iflic deçəy nofli bə ivırə. ⁵ İsa vindeədə çəvon bovə, votışe bə iflic bıə odəmi: «Çımı zoə, baxşə bin ıştı qınon». ⁶ İntasi əyo nıştə kali ruhani miəllimon jıqo şınəyn ıştə dılədə: ⁷ «Im Odəm boçi jıqo qəp jəydə? In ki kufre! Gərəyz iqlə Xıdo ki baxşə bəzıne qınon?» ⁸ İsa deştə rufi zınəşe çəvon ıştə dılo dəvardə fikron, votışe: «Boçi jıqo fikir kardeydəşon ıştə dılədə? ⁹ Bunən kon həniyən hostone? Bə iflici “ıştı qınon baxşə bin” vote, yaanki “Bəşt, peqət ıştə nofli iyən bıpo!” vote? ¹⁰ İntasi şımə bızınən ki, Bəşəri Zoə hestışe zəmini dimisə qınon baxşə səlohiyə» iyən votışe bə iflici: ¹¹ «Bəti voteydəm, bəşt, peqət ıştə nofli, bışı bəştə kə!» ¹² Noxəşin əşte, har kəs çəşi vədə çəsboni peqətışe ıştə nofli, beşe şe. Həmməy mot mandin iyən votışone Xıdo izzətin karde-karde: «Əmə hiç vaxti vindəmonni jıqo çiy».

Levi umuj beydə bə şoqirdon

* **1:44** Lev. 14:1-32

(*Mat. 9:9-13; Lukə 5:27-32*)

¹³ İsa ijən beşe bə qoli kəno. Çəy tonə qırdə be həmə izdihom, Əv təlim omuteydəbe bə cəmati. ¹⁴ Roy dəvardeədə vindişe Halfay zoə Levi niştə doyəne qırdə kardə vırdə, votışe bəy: «Boy Çımı dumo». Əvən əşte iyən şe çe İsa dumo.

¹⁵ İsa çe Levi kədə bə surfə nişteədə, çandə kəs doyəneqırdəəkə iyən qınokoron oməyn niştin bə ico Deəy iyən Çəy şoqirdon.

Çumçiko vebe çe İsa dumo şəkəs. ¹⁶ Ruhani miəllimon iyən fəriseyon ^c vindeədə ki, İsa xorək hardeydə de doyəneqırdəəkon iyən qınokoron bə ico, parsəyn çəy şoqirdonku: «Əv boçi xorək hardeydə de doyəne qırdə kardəkəson iyən qınokoron bə ico?»

¹⁷ İsa votışe bəvon imi məseədə: «Noxəşinon hestışone ehtiyoc bə həkimi xəşon ne. Az oməm bo dəvət karde qınokoron, salehon ne».

Rujə barədə pars

(*Mat. 9:14-17; Lukə 5:33-39*)

¹⁸ Bə rujəbin çe Yəhya şoqirdon iyən fəriseyon. Kali odəmon oməyn çe İsa tonə, parsəyn: «Boçi çe Yəhya şoqirdon iyən fəriseyon şoqirdon rujə qəteydən, əmma İştı şoqirdon ne?» ¹⁹ İsa cəvob doşe bəvon: «Bəq çəvon tonə beədə rujə bəqətebu çəy rostədə iyən çəpədə niştəkəs? Əvon rujə nibəqəten, çanə ki, bəq çəvon tonoy. ²⁰ İntasi bomen bəqi çəvon arəo bardə rujon, bəvədə əvon rujə bəqəten.

²¹ Hiçki pinə ənəni bə kanə oləti tojə parçəo. Nəkniki tojə pinə obəçike kanə oləto, hıl yavə bəbe tikəyən. ²² Hiçki pur nibəka tojə şərovi bə kanə xımbə. Nəkniki şərov bətipne xımbon, zay bəben həm şərov, həməən xımbon. Tojə şərov pur kardənine bə tojə xımbon».

Şanbə ruji barədə pars

(*Mat. 12:1-8; Lukə 6:1-5*)

^c**2:16** *Fəriseyonədə biə ruhani miəllimonkali dastinivıştəyonədə ruhani miəllimon iyən fəriseyon.*

²³* Qıləy Şanbə ruji İsa dəvardeydəbe taxılə məzon arəo. Dəvardeyədə Çəy şoqirdon dəmandin bo huşon çıpniye. ²⁴Fəriseyon votışone Bəy: «Bəs boçi əvon Şanbə ruji ğədəğən kardə biə koon kardeydən?» ²⁵* İsa votışe bəvon: «Hiç handəonni Davudi iyən deəy biəkəson mihtoc iyən vəşi beədə çiç karde? ²⁶Sər kahin Evyatari vaxtədə əv dəşe bə Xıdo kə; hardışe ğərəyz kahinon bə hiçki harde icozə doə nıbə təğdisə nunon, doşe bəştə tonə biəkəsonən». ²⁷Peşo İsa votışe bəvon: «İnson ofəyə biəni bo Şanbə ruji, Şanbə ruj ofəyə biə bo insoni. ²⁸Əve, Bəşəri Zoə Şanbə rujiyəni soybe».

3

Dastış hışk biə odəmi şifo

(Mat. 12:9-14; Lukə 6:6-11)

¹İsa ijənən şe bə şəhr sinaqoq. Qıləy dastış hışk biə odəm hestbe əyo. ²Kali odəmon, de İsa ittıhom karde məğsədi, Bəy çəş noydəbin ki, bunun, Şanbə ruji şifo bədo bəy ya ne ³İsa votışe bə dastış hışk biə odəmi: «Beşi bə nav!» ⁴Peşo İsa votışe bəvon: «Bo çiçi heste icozə, Şanbə ruji çoki, yaanki bevəci karde, çikisə conı peroxniye, yaanki kıştə?» Əvon esə boy bə xıyəbin. ⁵İsa de ğəzəbi edyəşəy bəştə qırdo biə odəmon, kədərini be çəvon dilon kurocəğ beyro, votışe bə odəmi: «Dıroz bıbə ıştə dasti!» Əy dıroz kardışe ıştə dast, çəy dast ijən oqarde bəştə sıftənə səlomətə hol. ⁶Fəriseyon dərhol beşin, dəmandin de hirodəvonon İsa çoknə məhv karde barədə məsləhat karde.

İsa şifo doydə bə noxəşinon

(Mat. 4:24-25; Lukə 6:17-19)

⁷İsa deştə şoqirdon bə ico okıriyəyn bə qoli qıləy kəno. Çəy dumo qıləy yolə izdihom oməy Qalileyo. ⁸Çe İsa kardəyon məseədə çandə odəmon oməyn Çəy tonə Yəhudəyəo, Yerusəlimo,

* **2:23** Ğanun. 23:25

* **2:25-26** Lev. 24:9; 1Şam. 21:1-6

İdumeyəo, ru İordani çətono, Tiriyən Sidon məholono. ⁹* İzdihom Əy dənıbırcını votəynə, İsa xahiş kardışe ıştə şoqirdonku ki, Boəy hozı bıkən qıləy kulos. ¹⁰ Çumçiko Əy şifo doəşbe bə vey odəmon. Əve həmə noxəşinon həvur-həvur kardeydəbin ki, pexəviyın Bəy. ¹¹ Mırdolə rufon vindeədə Əy, qının Çəy vədə, ozik oməyn: «Tı Xıdo Zoəş!» ¹² İntasi İsa ğəti ğədəğən kardışe bəvon ki, nıvotın Çəy ki be.

Donzə şoqird

(Mat. 10:1-4; Lukə 6:12-16)

¹³ İsa peşe bə band, sədo kardışe İştə piyə odəmon, əvon oməyn Çəy tonu. ¹⁴ İsa təyin kardışe donzə kəs həvari ki, əvon bıbun Çəy tonu, həməən əvoni bıvğandı bo vəz karde, ¹⁵ həməən çəvon bıbuşone cınon tojniye səlohıyət. ¹⁶ Demiyən, İsa təyin kardışe ım donzə kəs: Əy bə Simeoni nom doşe Peter, ¹⁷ Bene-Raqeş, yəni «Avəvu zoon» votə bıə Zəvday zoə Yağub iyən Yağubi boə Yəhya, ¹⁸ Andrey, Filip, Bartalmay, Mattə, Tomas, Halfay zoə Yağub, Tadday, Kənonəvon^d Simeon ¹⁹ iyən Yəhudə İskaryot komqılə bə İsa xəyonət kardəşe.

İsa iyən Baal-Zabul

(Mat. 12:22-32; Lukə 11:14-23)

²⁰ Peşo İsa şe bə kə. İjənən izdihom qırdə beyro əvon hiç bo harde nıznəşone imkon pəydo karde. ²¹ Çe İsa xıyzon bı barədə məsədə, oməyn Boçəy barde. Çumçiko şınəyn ki, Əy qın kardəşe ıştə ağıl. ²²* Yerusəlimo omə ruhani miəllimon esə boy voteydəbin: «Əv mıbtəlo bıə bə Baal-Zabuli, cınon tojneydə deçəvon səkkə zuy». ²³ İsa sədo kardışe ruhani miəllimon ıştə tonu, sıxan kardışe deyəvon bı barədə de məsəlon. «Şəyton çoknə tojne bəzıne Şəytoni?» ²⁴ Nibəmande ə podşoəti ki, ehanə əv dı poə bıəbu ıştə

* **3:9-10** Mark 4:1; Lukə 5:1-3

^d**3:18** *Kənonəvon* – Bə Roməvijon vəynə miğəddəsə mıhoribə hozu bıə yəhudi millətəvon təşkilati uzvi doəbə nom.

* **3:22** Mat. 9:34; 10:25

dılətono. ²⁵ Nibəmande ə kə ki, ehanə əv dı poə biəbu ıştə dilətono. ²⁶ Şəytonən rost biəbu bəştə vəynə, dı poə biəbu, tov nibəva, əncəx çəy oxoy bərəse. ²⁷ Hiçki əzını kisib karde zumandə odəmi moli, sıftə dənışo bəçəy kə, dənıbasto çəy kəş-poçə. Bəpe sıftə dəbastı çəy kəş-poçə, çəyo kisib bikə çəy kəy.

²⁸* Rosti voteydəm bəşmə: baxşə bəben bə insonon həmə qınon iyən çanə kufir votə biəbu. ²⁹ İntasi ki kufir biko bə Mığəddəsə Rufi, əv baxşə nibəbe hiç vaxti iyən zol bəmande çəy qınə». ³⁰ Bəçəyro voteydəbin «Mırdolə ruf heste bəyku».

Çe İsa moə iyən boon

(Mat. 12:46-50; Lukə 8:19-21)

³¹ Oməbin çe İsa moə iyən boon. Əvon mandin daştədə, xəbə vığandışone bo İsa, sədo kardışone Əv. ³² Xəyli odəm niştəbe çe İsa tonə. Xəbə doşone Bəy: «İmeha, ıştı moə iyən hovı-boon daştədə mandən piyeydəşone Tı». ³³ İsa cəvob doşe bəvon: «Kiye Çımı moə iyən boon?» ³⁴ Çəyo edyəşəy bəştə tonə niştə odəmon, votışe: «İmonin çımı moə iyən boon. ³⁵ Çımı boə, hovə iyən moə ə odəme ki, əv bə vırə rosneydə çe Xıdo irodə».

4

Tumpeşandi iyən tumon barədə məsəl

(Mat. 13:1-23; Lukə 8:4-15)

¹* İsa ijən dəmande bə xəlği təlim omute qoli kənoədə. Çəy tonə jəqo qıləy izdihom qırdə biəbe ki, Əv məcbur be ki, dəşu iyən bınıştı qolədə bıə kulosədə. Həmə izdihom mandəbe qoli kənoədə. ² İştə təlimədə İsa jıqo votışe bəvon de məsələn çandə çiyon omute-omute: ³ «Quş bıdən: qıləy kaştəvon beşe bo tum peşande. ⁴ Tumi peşandeədə çəvon kali qılən eməyn roə kənoədə, pərəndon oməyn tıknışone əvon. ⁵ Çəvon kali qılən eməyn bə xokış kam bıə sığə-kəssəqinə vırə. İyo zəmin nıgıl nibe votəynə, əvon rəyrə tişi

* **3:28-29** Lukə 12:10

* **4:1** Lukə 5:1-3

jəşone. ⁶ İntasi həşi pemeədə pesutişe əvon, hışk bin, çəvon rişə nıbeyro. ⁷ Kali qilon eqının bə biri dilə. Biron perəsəyn tosnışone əvon, bəhrə nıdoşone ın tumonən. ⁸ Mandəyon esə boy eqının bə lonəynə zəmin. Əve perəsəyn heyve bin, çəvon kali qilon səmərə doşone si, kali qilon şest, kali qilonən sa ğat» ⁹ İsa votışe çimi bəpeştə: «Bıməsı bo məse quşış bıəkəs!»

¹⁰ İsa coyli mandeədə iyən qırdokənoədə bıəkəson de Donzə şoqirdi bə ivirə parsəyn çə məsəlon izohi. ¹¹ Əy votışe bəvon: «Bəşmə okardə bıə çe Xıdo Podşoəti sır, əmma bə kənoədə bıəkəson harçi votə beydə de məsəlon. ¹² * Jıqo ki:

“Vinde-vinde bıvındın, əmma dənırəsın,
Məse-məse bıməsın, əmma sənırəsın,
Nekniki əvon bəqarden baxşə bəben”».

¹³ İsa dəvom kardışe: «Şımə sərəseydənişon ın məsəli? Bəs çoknə səbərəseşon həmə məsəlon? ¹⁴ Kaştevon kaşteydə çe Xıdo kəlomi.

¹⁵ Bə diləş kəlom kaştə bıə kali insonon oxşeydən bə roəkəno eqıniyə tumon. Əvon məseədə kəlomi, çəsboni Şəyton omeydə kaştə bıə kəlomon peqətdə bardeydə. ¹⁶ İmonin bə sığ-kəssəqinə vırə eqıniyə qilon: kəlomi məseədə çəsboni şoybəse ğəbul kardeydən. ¹⁷ İntasi çəvon rəğ ni votəynə, durumşon kam beydən, qıneydən, bə kəlomiro bə əzyət iyən təğibi məruz mandencən.

¹⁸ İmonin esə boy bə biron dilə peşandə bıə co qilon: məseydən kəlomi, ¹⁹ intasi çı zəmonə ğəyğuyon, çe tənxo dastdənoəti iyən bə co çiyon bıə ehtiroson dəşeydən bə arə, toşneydən kəlomi, kəlomən beydə bebəhər. ²⁰ Bə lonəynə zəmin peşandə bıəyon isə imonin: əvon məseydən kəlomi ğəbul kardeydən, çəvon kali qilon səmərə doydən si, kali qilon şest, kali qilonən sa ğat».

Çoy məsəl

(Lukə 8:16-18)

²¹ * İsa votışe bəvon: «Çoy vardeydəşon ki, bınən ğabi yaanki

* **4:12** Yeş. 6:9-10; Yəh. 12:39-40; Həv. 28:26-27

* **4:21** Mat. 5:15; Lukə 11:33

yonqo jiyədə? Əv bə çodon noyro nıbu? ^{22*} Ni jəqo qıləy niyoniyə çiy ki, benişu bə oşko iyən ni jəqo qıləy eparçiniyə çiy ki, sof nıbu. ²³ Bıməsi bo məse quşış bəkəs!»

^{24*} İsa ijən votışe bəvon: «Dığğət bıkən bəştə məsəy: de kon ulqu şımə bıpamyoşon boşmənən de həmonə ulqu bəpamyen, iyən həniyən vey doə bəbe. ^{25*} Çumçiko çiki hestışebu bə odəmi həniyən vey doə bəbe. Əmma çiki nıbuşe çə odəmi dastədə bıyən çəyku sə bəben».

Tişi jə tumi məsəl

²⁶ Çəyo İsa votışe: «Çe Xıdo Podşoəti oxşeydə bə zəmin tum peşandə kaştevoni. ²⁷ Əv hıteydə bə şəv, əşteydə bə ruj. Tum tişi jəydə perəseydə, əmma kaştevon zıneydəni çimi çoknə be. ²⁸ Zəmin ıştən bar vardeydə. Sıftə beşeydə tişi, çəyo huşə, çəyən bəpeştə rəseydən çe huşə tumon dijd be-be. ^{29*} Məhsul rəseədə kaştevon çəsboni çin jəydə, çumçiko omə dıveni vaxt».

Xərdolə tumi məsəl

(Mat. 13:31-32,34; Lukə 13:18-19)

³⁰ Çəyo İsa votışe jıqo: «Çe Xıdo Podşoəti oxşəş bıkəmon bəçi? Əy nişo bıdəmon de kon məsəli? ³¹ Əv oxşeydə bə xərdoli tumi ki, zəmini dimisə bə xok kardə bıə tumon ən hırdə qılən bıbu, ³² kaşte bəpeştə perəseydə bılınd beydə həmə bustonə rəsonsə. Anə dijdə xol-xıçə ğandeydə ki, osmonədə pərə pərəndon lonə baste bəzinen çəy soqnədə».

³³ İsa xəlği sərəsə dərəcədə kəlom voteydəbe de çimi ğəzinə veyə məsəlon, ³⁴ sıxan nəvoti bəvon bəməsəl. Əmma coyli mandeədə Deştə şoqirdon, izoh kardeydəbe harçi.

İsa həmuş kardeydə qol Qalileyədəkuloki

(Mat. 8:23-27; Lukə 8:22-25)

* **4:22** Mat. 10:26; Lukə 12:2

* **4:24** Mat. 7:2; Lukə 6:38

* **4:25** Mat. 13:12; 25:29; Lukə 19:26

* **4:29** Yoel 3:13; Yəh. 4:44

³⁵ İsa votışe Bəştə şoqirdon həmonə ruji toyki darşeadə: «Boən dəvardəmon bə japə». ³⁶ Şoqirdon co bin cəmatiku, bardışone İsa deçəy penıştə kulosi bə ico; çəy tonə hestbin co kulosonən. ³⁷ Bı vaxti rost be bərkə kulok. Dalğon jıqo hıcum kəşəşone bə kulosi ki, ov həni pur be bəçəy dilə. ³⁸ İsa noəşbe ıştə sə hıteydəbe kulosi dumotonədə. Şoqirdon pekardışone Əv, votışone: «Miəllim, əmə hələkə beydəmon oxo! Tini norohat kardeydəni bəs ım?» ³⁹ İsa əşte gədəğən kardışe bə kuloki iyən votışe bə qoli: «Xıyə bıkə, aşış bıbi!» Kulok omande iyən qırd xıyə kardışe. ⁴⁰ İsa votışe bəvon: «Boçi tarşeydəşon? Hələ niyone bəs imon?» ⁴¹ Əvon dəhşəti dilədə parsəyn iyəndıku: «Im odəm kiye ki, kulokən, qolən itoət kardeydə Bəy?»

5

Cıni qətə odəm xəş kardə beydə

(Mat. 8:28-34; Lukə 8:26-39)

¹ Əvon şın qoli bə japədə bıə Qerasavıjon^e məmləkət. ² İsa eşencən kuloso gəbıstononədə mırdolə rufi qətə qıləy odəm oməy Deəy dimbədim. ³ Əv jıyeydəbe gəbıstononədə iyən hiçki de zinciri zuyən oqəte zıneydənıbe əy. ⁴ Çandə kərə jəşonbe bəy poband, zincir, intasi əy çıpnıyəşbe zinciron, vırtıvılo kardəşbe pobandon. Hiçki zuş vışkiyeydənıbe əy aşış bıkə. ⁵ Hejo, şəv-ruj çameydəbe gəbıstononədə, zikkə jəydəbe bandonədə iyən ıştəni yarəjə kardeydəbe de sığon. ⁶ Əv diyəroətico vındencən İsa, vite oməy səcdə kardışe Bəy, ⁷ votışe bərkədə cure-cure: «Ha İsa, Xıdovandi-Aləmi Zoə, çiçi piyeydə çımıku? Tini gəssəm doydəm bə Xıdo, korıg mədə bəmı!» ⁸ Çumçıko İsa voteydəbe bəy: «Ha mırdolə rufa, beşi çı odəmo!» ⁹ Çəyo İsa parsəy çəyku: «Çiçe ıştı nom?» Əy cəvob doşe: «Ləşğərə çımı nom, çumçıko əmə veymon». ¹⁰ Əy vey lovə kardışe bə İsa ki, mırdolə rufon nıtojni çı məholo.

^e5:1 *Qerasavıjon* – kali dastınıvıştəyonədə *Qadaravıjon* (Mat. 8:28)

¹¹ Qıləy dıjdə xuqə qələ çardeydəbe əyo-çəkerədə. ¹² Mırdolə rufon lovə kardışone bə İsa: «Əməni bıvğand bo xuqon ki, əmə dəşəmon bəçəvon dılə». ¹³ İsa izn doşe bəvon. Mırdolə rufon beşin odəmo, dəşin bə xuqon dılə. Dı həzo səysə vey həyvono iborətə qələn həmməyəvo partəğə doşone ıştən rıjo bə qol, təsəyn əyo. ¹⁴ Xuq çovniyəkəson vitin pevilo kardışone in xəbə bə şəhr iyən diyon. Cəmat oməy bə təmşo bə iyo bıəyon. ¹⁵ Əvon oməyn çe İsa tonə, sıftə bə tars dəşin, vindeədə ki, i ləşğər cını qətə odəmi tankardəşe iyən ağılmand-ağılmandi niştə. ¹⁶ Hodisə vindəkəson qəp jəşone bo cəmati bə cını qətə odəmi sə oməyon iyən xuqon barədə. ¹⁷ Dəmandin bə İsa lovə karde ki, beşu çəvon məholo. ¹⁸ İsa peniştədə bə kulos, cını qətə odəmi Bəy kardışe lovə ki, bımandı Çəy tonə. ¹⁹ İsa izn nıdoşe bəy, əmma votışe: «Bışi bəştə kə, ıştə ov-avlodi tonə, boəvon qəp bıjən Rəbbi botı kardə har çiy iyən bəti çoknə mərhəmət nişo doy». ²⁰ Im odəmən şe məhol Dekapolisədə dəmande bo pevilo karde çe İsa bəy kardə har çiy, cəmatən hədəyon mande.

Jeni şifo pəydo karde

(Mat. 9:18-26; Lukə 8:40-56)

²¹ İsa ijən kulosədə bə japə ovaştədə qıləy yolə izdihom qırdə be çe İsa tonə. Əv qoli kənoədəbe. ²² Sinaqoqi rəisonədə Yair nomədə qıləy odəm oməy İsa vindeədə, dəqiniye bəçəy po. ²³ Vey lovə kardışe Bəy, votışe: «Kinəlim conisəy. Boy bıne İştə daston çəy səpe, bıdə xəş bıbu bıjiyı». ²⁴ İsan şe deyə bə ico. Çəy dumo şe dıjdə izdihom Əy dəbırcıneydəbe har tərəfo.

²⁵ Əyo hestbe donzə sor bə xunşe noxəşi qətə qıləy jen. ²⁶ Əy əzyət kəşəşbe çandə həkimi dasto, sərf kardəşənbebu ıştə heste-nibəyon, çok bıənıbe çəy vəzyət, tikəyən yavə bıəbe. ²⁷ Im jeni məsəşe İsa barədə, dəvarde izdihomi dılətono, peştəno oməy, pexəviyəy Bəçəy oləti. ²⁸ Çumçiko voteydəbe: qırəm hiç nıbo pexəviyim bəçəy oləti, çok bəbem. ²⁹ Çəsboni çəy xunşe obıriyəy iyən zınəşe ki, xəş be ıştə conədə bıə noxəşiku. ³⁰ İsa çəsboni zınəşe ki, Çəyku beşe qıləy ǧıvə, oqarde izdihomi dılədə parsəy: «Kibe Bəçımı oləti pexəviyəkəs?» ³¹ Çəy şoqirdon cəvob doşone

Bəy: «Vindeydəş ki, izdihom dəbircineydə Tini. Çoknə parse bəzineş ki, kibe Bəmi pexəviyəkəs?»³² İsa çəşəvəno kardışe bəştə qırdı-kəno ki, bıvındı ımı kardəkəsi.³³ Jeni isə zınəşe bəştə çiç be. Tarsiku larze-larze oməy dəqiniye bə İsa po, votışe Bəy həmə həğiğət.³⁴ İsan votışe bəy: «Çımı kinə, ıştı imoni xilos kardışe tı; Uspur-uspuri bışi iyən perəx ıştə noxəşiku».

Çe kinə bəyji be

³⁵ İsa hələ bə qəp be ki, odəmon oməyn sinaqoqi rəisi kəo, votışone: «İştı kinə marde. Miəllimi boçi norohat kardeydəş həni?»³⁶ İntasi İsa məhəl nınoşə^f bı sıxani, votışe bə sinaqoqi rəisi: «Mətars, iqlə imon biyə!»³⁷ Əy nahaştışe hiçki bo çəy dumo, gərəyz Peteri, Yağubi iyən Yağubi boə Yəhya.³⁸ Əvon omeədə bə sinaqoqi rəisi kə, İsa vindişe veyə hay-ku, bəme-bəme nolə kəşəkəson.³⁹ İsa votışe bəvon dəşəədə bə dıləton: «Boçi bəmə-şivən kardeydəşon hay-ku karde-karde? Əğıl mardəni, əv əncəx hitə».⁴⁰ Əvon pesirəyn bə İsa. Jıqo beədə, İsa har kəs bekarde bəpeştə bə benton, Deştə peqətışe əğili pıə-moə, Deəy oməkəson, dəşe bə əğili bıə vırə.⁴¹ İsa qətışe əğili dast, votışe: «Talita qum!» Jıqoy çımı məno: «Kinəlim, bəti voteydəm: bəşt!»⁴² Kinə çəsboni əşte dəmande bo nəve, donzə sinədəbe əv. Həmon vaxti qırd mot mandin əyo bıəkəson.⁴³ İsa gədəğən kardışe bəvon ki, ımı nızını hiç kəs iyən çəy bəpeştə votışe ki, xorək bıdən bə kinə.

6

İsa rədd kardə beydə ıştə yurdədə

(*Mat. 13:53-58; Lukə 4:16-30*)

¹ İsa co be çəvrəyku, oməy bəştə yurd. Çəy şoqirdonən omeydəbin Çəy dumo.² Əv dəmande bo təlim omute Şanbə ruj sinaqoqedə beədə. Bəy quş doəkəson veyni votışone çoçin-çoçini: «Çıkoncon bı odəmədə jıqo çiyon? Çoknə hıkməte ım? Bəy doə

^f**5:36** *In sıxanon məhəl nınoşə* – kali dastinivıştəyonədə *in sıxanon məsey*.

bıə? Çoknə omeydən Çəy dasto jıqo mecuzon? ³ Həmonə nəccor ni yəni ım Odəm? Məryəmi zoə, Yağubi, Yosesi, Yəhudə iyən Simeoni boə ni yəni? Çəy hovon çəmə dılədə - iyo jiyeydənin yəni?» Çəvon rınci oməy bə İsa. ^{4*} İsa votışe bəvon: «Bə qıləy peyğəmbəri co hiç vırədə xor diyə nıbəkarden, ğərəyz çəy ıştə yurdi, ıştə ov-avlodi iyən ıştə kəy». ⁵ Əy nıznəşe soxtə hiç qılə mecuzə əyo, əncəx noşe ıştə dast dı-seqlə noxəşini səpe, şifo doşe bəvon. ⁶ İsa hədəyon mandeydəbe bəçəvon beimonəti.

Bə Donzə şoqirdi doə bıə vəzifə

(Mat. 10:1-15; Lukə 9:1-6; 10:1-12)

Çəyo təlim omute-omute qırdokəno diyonədə, səkuyəşe ə viron. ⁷ İsa ıştə tonə sədo kardışe Donzə şoqird, dəmande əvoni dıkəs-dıkəs vığande iyən bəvon doşe səlohiyət mırdolə rufon səpe.

^{8*} Asbardışe bəvon ki, hiçi roduş peniqətın - nə nun, nə tumə, nəən ıştə kıştiyədə pul, ğərəyz ıştə ləvo, ⁹ səndəl po bıkonən, bəştə tan tanıkən dıqlə şey. ¹⁰ İsa votışe bəvon: «Konco dəşon bə qıləy kə, tosə bə co vırə şencən bımandən əyo. ^{11*} Konco şıməni ğəbul nıkon, nıpiyoşone bəşmə quş doy, çəyo co beədə, şəhodət bıbu votəynə, eşandən ıştə lınqon qardi». ¹² Əvonən səbəro bin, vəz kardışone ki, insonon tobə bıkon. ^{13*} Bekardışone veyə cınon, de zeytunə ruyəni məş kəşəşone, şifo doşone bə çandə noxəşini.

Çe vəftizəvonə Yəhya kışte

(Mat. 14:1-12; Lukə 9:7-9)

^{14*} Podşo Hirodiyən məsəşe bıəyon, çumçiko çe İsa nomi zıneydəbin həni. Odəmon voteydəbin: «Vəftizəkə Yəhya bəyji bıə çe mardon dılədə. Bı səbəb mecuzon soxtə zu heste Bəyku». ¹⁵ Co kəson isə voteydəbin: «Im İlyase». Kali kəsonən voteydəbin:

* **6:4** Mat. 13:57; Lukə 4:24; Yəh. 4:44

* **6:8-11** Lukə 10:4-11

* **6:11** Həv. 13:51

* **6:13** Yaq. 5:14

* **6:14-15** Mat. 16:14; Mark 8:28; Lukə 9:19

«Ğədimiədə biə peyğəmbəron qıləyni mandə peyğəmbərə».

¹⁶ Əmma Hirodi imi məseədə votışe: «Im həmonə Yəhyaye ki, doəmbe jəy çəy qiy, bəyji biə!»

¹⁷* Hirodi doəşbe qəte Yəhya bəştə boə Filipi jeni Hirodiyə səbəb, jəşbe dastband bəçəy kəşon, doəşbe əv dəğande bə zindon. Çumçiko Hirodi səşbe Hirodiyə boştə jen, ¹⁸ Yəhyan bə Hirodi votəşbe: «Bəti ğədəğəne ıştə boə jeni səy». ¹⁹ Çe Hirodiyə dılədə bılx bastəşbe bə Yəhya vəynə, əve əv bə qırdım-qırdımbe boəy ki, əy bıkıştı, əmma imi karde zıneydənibe. ²⁰ Çumçiko Hirod çe Yəhya saleh iyən mığəddəs qıləy odəm be zıneyro, bəyku tarseydəbe, əve əy nığo doydəbe. Hirod quş doyədə bəy dəqijiyəy, demiyən jıqo, de həvəsi quş doydəbe bəy.

²¹ Ruji qıləy çokə firsət eqıniye bə Hirodiyə dast. Hirodi ıştə moəku biə ruji dəvoneyədə ğonəğ kardışe ıştə əyonon, sərhəzon iyən çe Qalileyə nıfuzinə şəxson. ²² Ğonəğəti vaxti çe Hirodiyə kinə Hirodias dəşe bə dılə raxs kardışe. Im bə Hirodi iyən bə ğonəğon xoş oməy. Podşo votışe bə kinə: «Bıpi çımıku ıştə dili piyəy, azən bıdəm bəti». ²³ Çəyo ğoym-ğoymi ğəssəm hardışe, ijən votışe: «Bədom bəti, çiçi bıpiyi çımıku, hətto çımı podşoəti nimən bıpiyo». ²⁴ Kinə isə beşe, parsəy ıştə moəku: «Az çiç piyəninim?» Əy cəvob doşe: «Çe vəftizəkə Yəhya səy». ²⁵ Kinə çəsboni vite çe podşo tonon, votışe bəy ıştə piyəy: «Piyeydəme ki, çe Vəftizəvon Yəhya səy çəsboni bıdəy bəmi qıləy mıcmə dılədə». ²⁶ Bərk ğərəğəydi qətışe podşo, əncəx bəştə hardə ğəssəmon iyən ğonəğon xatır nıpiyəşe saru eğandı çe kinə sıxani. ²⁷ Podşo dərhol qıləy cəllod vığandışe, əmr kardışe bəy ki, biyə çe Yəhya səy. Cəllod şe zindonədə jəşe çe Yəhya qiy, ²⁸ vardışe çəy sə qıləy siniyədə, doşe bə kinə. Kinən doşe əv bəştə moə. ²⁹ Çe Yəhya şoqirdon imi məseədə oməyn peqətişone çəy cəsəd, noşone bə ğəb.

İsa penc həzo odəmi si kardeyde

(Mat. 14:13-21; Lukə 9:10-17; Yəh. 6:1-14)

³⁰ Həvariyon qırdə bin çe İsa tonon, nəql kardışone Bəy ıştə kardə

* **6:17-18** Lukə 3:19-20

koon, omutə təlimon barədə. ³¹ İsa votışe bəvon: «Boən tikəy ıştə dinci bıstənən qıləy bekimsənə vırədə». Çumçiko şe-omə kardəkəson vebin votəynə, vaxt pəydo kardeydənıbin bo xorək hardeyən.

³² Əvonən co bin, penıştin bə kulos, şin bə qıləy bekimsənə vırə.

³³ Şeədə cəmati vindışe əvon, veyni zinəşone; de hıſki tadibəsə eşuriyəyn şin həmə şəhrono, rəsəyn bəvrə çəvonsə bənav. ³⁴ *İsa japədə eşeədə vindışe qıləy dıjdə izdihom, rəhmış oməy bəvon. Çumçiko əvon oxşeyeydəbin bə beqələvonə pəson. İsa dəmande bəvon təlim omute vey çiyon barədə.

³⁵ Həni vey vaxt dəvardeydəbe. Şoqirdon oməyn votışone bə İsa: «Daşte ıvrə, diye həni. ³⁶ Vadə cəmati, bıdə bışun neziyədə bıə diyonədə iyən fermonədə boştə jıçiy bıstənın bəhən». ³⁷ Əmma İsa cəvob doşe bəvon: «Şımə bıdən bəvon hardi». Şoqirdon votışone bə İsa: «Bəlkəm bışəmon bıhırəmon dısa dinarinə nun, bıdəmon bəvon ki, bəhən?» ³⁸ Əmma İsa votışe bəvon: «Bışən diyəkən, hestione çan qılə nun?» Əvonən diyə kardışone, votışone: «Hestımone penc qılə nun iyən dıqlə moy». ³⁹ İsa əmr kardışe bəvon ki, bıdə cəmati bıñşandın dastə-dastə havza aləfon səpe.

⁴⁰ Cəmat nışte dastəbədəstə sa-sa, penco-penco. ⁴¹ İsa peqətişe penc qılə nun iyən dıqlə moy, edyəsəy bə osmoni, bərəkət doşe çəyo poə kardışe nun doşe bəştə şoqirdon ki, əvon paybaxş bıkən bə cəmati. Paybaxş kardışe dıqlə moyən bo həmməy. ⁴² Həmməy hardışone, si bin. ⁴³ Qırdə kardışone ziyod mandə nuni iyən moyon tikon, pur be donzə qılə zambul. ⁴⁴ Penc həzo kəsbin nunon hardə merdon.

İsa piyeydə ovi dimisə

(Mat. 14:22-33; Yəh. 6:15-21)

⁴⁵ Dərhol çimi bəpeştə İsa məcbur kardışe ıştə şoqirdonən ki, penıştin bə kulos Çəysə bənav ovaştın bə japə - bə Bet-Saydə. Bı vədə Əv cəmati vığandeədə bəçəvon kəon. ⁴⁶ Cəmati dəro karde bəpeştə, İsa rost be bə band bo dıvo karde. ⁴⁷ Kulos qoli

* **6:34** Aşm. 27:17; 1Pad. 22:17; 2Saln. 18:16; Yez. 34:5; Zək. 10:2; Mat. 9:36

miyonədəbe şanqo darşiyədə. Əmma İsa coylinə mandəbe hışkiyədə. ⁴⁸ Əy vindışe ki, şoqirdon de zubəzu çəp jəydən, çumçiko vavaz qıneydəbe bəvon vəynə. İsa qoli səpe piye-piye oməy çəvon tonos⁸ iyən piyəşe danə bibu çəvonku şəvi çominə nubədə. ⁴⁹ Şoqirdon esə boy vindeədə ki, İsa piyeydə qoli səpe, zınəşone Əv bənə soənəvo, ozik oməyn. ⁵⁰ Çumçiko həməkəs bə larz dəşəbe Əy vindeədə. İntasi bı ləzədə İsa ovarde bəvon, votışe: «Ciqəmand bibən, Azim, mətarsən!» ⁵¹ Penışte bə kulos, umuj be bəvon. Vavazən həmuş be. Həmməy qırd mot mandin. ⁵² Çumçiko əvon kurocəqə dılsoybbin, əve hələn bə sə dəşənıbin de nuni anqıl bıə koy.

İsa şifo doydə bə noxəşinon Qinesarədə

(Mat. 14:34-36)

⁵³ İsa deştə şoqirdon qoli ovaştin, rəsəyn bə Qinesari kəno, dəbastışone kulos. ⁵⁴ Cəmati zınəşe İsa, əvon kuloso eşencən, ⁵⁵ vitin səkuyəşone qırdokəno. Dəmandin noxəşinon yonqoədə əyo varde, məseədə ki İsa koncoy. ⁵⁶ Noxəşinon vardəbin noydəbin məydononədə İsa şə har vırədə - diyonədə, şəhronədə, fermonədə. Noxəşinon vardəkəson lovə kardeydəbin ki, hiç nıbo noxəşinon pexəviyın bə İsa oləti poçə. Xəş beydəbin Bəy pexəviyəkəson həmməy.

7

Çiçe insoni mırdol kardə çiy?

(Mat. 15:1-20)

¹ Ruji çe İsa paliyo qırdə bin fəriseyon iyən Yerusəlimo omə kali ruhani miəllimon. ² Əvon bənen ki, çe İsa kali şoqirdon de mırdolə daston, yəni ıştə daston nışıştə nun hardeydən. ³ Fəriseyon iyən həmə Yəhudiyon bə sipirişonku mandə adət-ənənon əməl kardekarde, ıştə daston çok-çoki nışıştə xorək nibəharden. ⁴ Əvon hiçi nibəharden vıjoro vardə çiyon nışıştə. Həmçinin əməl kardeydən

⁸**6:48** *Şəvi çominə nubədə* – de esətnə vaxti saat se iyən şəşi arədə

bə kali co adətonən. Jıqo ki, əvon bəşiştən pok bəkan piyolon, dulçon, bırıncə ğəzənon iyən yonqon. ⁵ Fəriseyon iyən ruhani miəllimon İsaku parsəyn: «Boçi İştı şoqirdon de mırdolə daston nun hardeydən, bə sipirişonku mandə adət-ənənə əməl kardeydənin?» ⁶ *İsa votışe bəvon: «Çı əcəb peyğəmbərəti kardəşe Yeşayə peyğəmbəri bənə bəşmə dıdimonro! Çoknə nıviştə bıə:

“Im xəlğ bəmi hurmət kardeydə deştə libuton,
Əmma çimiku diyəron çəvon dilon.

⁷ Bəmi hədər-hədəri səcdə kardeydən,

Omuteydən insoni əmronku bekarde təlimon”.

⁸ Şimə şodoydəşon çe Xıdo əmri, dəçıkeydəşon insoni adət-ənənən. ⁹ Çəyo İsa votışe bəvon: «Çı əcəb karde zıneydəşon çe Xıdo əmri bə kəno şodoy boştə adət-ənənən bərgəror kardeyro!

¹⁰ *Oxo Musa jıqo əmr kardışe: “Bəştə pıə-moə hurmət bıkə” iyən «Kıştənine bəştə pıə yaanki moə dimjon doə odəm». ¹¹ Şimə esə boy voteydəşon: “Şəxsi bıvotı bəştə pıə yaanki moə ki, «ğırbon be ıştı çimiku çəş kardəy», yəni «həsır kardə be bə Xıdo», ¹² bəvədə ray doydənişon bə odəmi ki, dast bıqətı bəştə pıə-moə. ¹³ Demiyən şimə hiç kardeydəşon çe Xıdo kəlomi, deştə nəsilbənəsıl dəvoniya adət-ənənə. Şimə bimi oxşə vey koon kardeydəşon oxo».

¹⁴ İsa ijən sədo kardışe cəmat ıştə paliyo, votışe bəvon: «Həmməy Bəmi quş bıdən, bıfamən. ¹⁵ İsoni mırdol karde əzını kənoo bəçəy dılə dəşə çiy. Əmma insoni dıləo beşəyonin əy mırdol kardə çiyon». ¹⁶ h

¹⁷ İsa cəmatiku co be bəpeştə bə kə omeədə, şoqirdon parsəyn çəyku bı məsəli barədə. ¹⁸ İsa cəvob doşe bəvon: «Şimənən hələn famənişon? Sərəseydənişon ki, insoni mırdol karde əzını kəno bəçəy dılə dəşə çiy? ¹⁹ Çumçiko daxil bıə çiyon bəçəy dıl ne, bəçəy ləvə şeydən iyən ifroz kardə beydən». Demiyən həmə xorəkon təmiz bedən. ²⁰ Əy dəvom kardışe bəştə sıxani: «İnsono beşəye əy

* **o 7:6-7** Yeş. 29:13

* **7:10** Beş. 20:12; 21:17; Lev. 20:9; Ğanun. 5:16

^h**7:15-16** *Beşəyonin* – kali dastınıviştəyonədə *beşəyonin*. ¹⁶ *Bıməsi məseyro quşuş bıakəs!*

mırdoləkə. ²¹ Çumçıkıko yavə fikron, cinsiyə dəqardəti, dızdi, ğəttoləti, ²² zinokorəti, taməkorəti, şərə əməlon, hilə, dəqardəti, pəxıləti, kufir, ğuddəynəti iyən beağıləti insonon dilətono, dilo bebəşen. ²³ İnsoni dilətono beşeydən in yavə çiyon həmməy, mırdol kardeydən əy».

Finikiyəviyə jeni imon

(Mat. 15:21-28)

²⁴ İsa esiyəy çəvrəyku, şe bə məhol Tir. Əv dəşe bə qıləy kə iyən nıpiyəşe ki, zınəkəs bıbu Çəy kovrədə be. Əmma niyo karde nıznəşe ım. ²⁵ Mırdolə rufi qətəşbe qıləy jeni kamsinə kinəş. Jen xəbə qətəncən İsa barədə, oməy dəqınıye Bəçəy po. ²⁶ Im jen Suriyə Finikiyədə moəku bıə qıləy ğeyri Yəhudibe. Əy lovə kardışe bə İsa ki, cını bekə çəy kinəo. ²⁷ İsa votışe bəy: «Bıdə sıftə əğılön si bıbun, çumçıkıko rost nıbəbe əğılön nuni peqəte bo kutılön şodoy». ²⁸ Jeni isə cəvob doşe bə Rəbbi: «Kutlönən çe əğılön surfə jiyədə ekardə purşon hardeydən oxo». ²⁹ İsa votışe bə jeni: «Bışi, cını tərq kardışe ıştı kinə bəştı bı sıxanıro». ³⁰ Jen omeədə bə kə, bəne kinəş olxartə yonqoədə, cın beşə çəyku.

İsa xəş kardeydə korə iyən pəltəkə odəmi

³¹ İsa ijən beşe məhol Tiro, dəvarde Sidoni iyən məhol Dekapolisi rəsəy bə qol Qalileyə. ³² İsa tonə vardışone qıləy korə iyən pəltəkə odəm, lovə kardışone ki, bıne ıştə dasti çəy səpe. ³³ İsa esındınışe həmonə odəm cəmatiku, bardışe əv bə co vırə, noşe ıştə anqışton bə odəmi quşon, tu kardışe, pexəviyəy bəçəy zıvoni. ³⁴ Edyəsəy bə osmoni, ah kəşəşe votışe bəy: «Effata!», yəni «Obi!» ³⁵ Həmonə ləzədə obəyn çə odəmi quşon, həmənen obəy çəy zıvon əv dəmande sof-sofi bo qəp jəy. ³⁶ İsa ğədəğən kardışe bəvon ki, hiçi nıvotın bı barədə bə hiç kəsi. İntasi çanə vey ğədəğən bıkoən, anə vey pevilo kardışone xəbə. ³⁷ Har kəsi votışe behəd çoçin be-be: «Har koy ehdəo çok omeydə: okardeydə həm çe koron quşi, həmənen çe lolon zıvoni.

İsa si kardeydə ço həzo odəmi

(Mat. 15:32-39)

¹ İjən qırd be dijdə izdihom həmonə rujon iyən hiçi nıbe ki əvon bəhən, İsa vanq kardışe şoqirdon ıştə tonə, votışe: ² «Bəbolim omeydə bı cəmati, çumçıkə se ruje Çımı palyon, həni hiçişon mandəni bo harde. ³ Ehanə əvoni vəşi-vəşi dəro bıkom bəçəvon kəon, incori bəqınen roədə. Çəvon kali qılon omən diyəroo».

⁴ Şoqirdon cəvob doşone Bəy: «Kiysə bı kuli-kəfşənədə çikonco nun pəydo karde bəzıne ki, si bıka anə insoni?» ⁵ İsa parsəy çəvonku: «Çan qılə nunon hestıone?» Əvon votışone: «Haft».

⁶ Bəvədə İsa əmr kardışe bə cəmati ki, bıniştın bə zəmin. Peqətişe haft qılə nun, şukur karde-karde poə kardışe doşe bəştə şoqirdon paybaxş kardeyro. Əvon xıdmət kardışone bə cəmati. ⁷ Çəvon hestışonbe dı-seqlə qədə moyən, İsa bərəkət doy bəpeştə votışe ki, imoniyən paybaxş bıkən. ⁸ Cəmati hardışe, si bin. Qırdə kardışone ziyodə mandə tikon, haft qılə səvəx pur be. ⁹ Hardəkəson təxminən ço həzo bin. İsa dəro kardışe əvon. ¹⁰ Əv dərhol peniştə deştə şoqirdon bə ico bə kulos, şe bə məhol Dalmanutə.

Fəriseyon iyən Hirodi moyə

(Mat. 12:38-39; 16:1-12)

¹¹ *Fəriseyon oməyn çe İsa tonə, dəmandin Deəy bə həsbəhs. Əy dəvinə kardeyro, piyəşone ki, nişo bıdə osmono omə qıləy əlomət.

¹² *Əy ıştə dılədə niğilə ah kəşəşe, votışe: «Boçi əlomət nəveydə ım nəsil? Rosti Voteydəm bəşmə: Bı nəsilə doə əbını hiç qılə əlomət».

¹³ Çəyo tərəq kardışe əvon, ijən peniştə bə kulos, şe bə japə tərəf.

¹⁴ Şoqirdon yodo bekardeşonbe nun peqəte. Kulosədə çəvon hestışonbe əncəx iqlə nun. ¹⁵ *İsa əvoni çəşnavi kardışe votışe: «Hodi bıbən, çe fəriseyon moyəku iyən Hirodi moyəku çəş bıkən ıştəni». ¹⁶ Şoqirdon isə voteydəbin ıştə arədə qəp jəyədə: «İmi voteydə çəmə nuni nıbeyro». ¹⁷ İsa zıneyədə ki, əvon çiçiku qəp

* **8:11** Lukə 11:16

* **8:12** Lukə 11:29

* **8:15** Lukə 12:1

jəydən votışe bəvon: «İştə nuni nıbeku boçi qəp jəydəşon? Boçi fameydənişon, sərəseydənişon? Şımə dilon boçi kurocəqin?»^{18*} Çən çəşonon be-be vindeydənişon? Çən quşonon be-be məseydənişon şımə yodo beşə?¹⁹ Az penc qılə nuni paybaxş kardeədə penc həzo odəmi arədə, pur kardıone çan qılə zambul, mandə nunə tikono?» Əvon votışone: «Donzə». ²⁰ «Az haft qılə nuni çə həzo odəmi arədə paybaxş kardeədə, çan qılə purə səvəx, mandə nunə tikono peqətone?» Əvon votışone: «Haft». ²¹ İsa votışe bəvon: «Hələ sərəsənişon?»

Bet-Saydədə bıə ku şifo pəydo karde

²² Əvon oməyn bə Bet-Saydə. Çe İsa tonə vardışone qıləy ku, lovə kardışone ki, Əv pexəviyı bəy. ²³ İsa dəçıkəy çə kuy dasti, bardışe əv çı diyo bə kəno. Çəyo tu kardışe bəçəy çəşon, noşe ıştə daston çəy dimisə, parsəy: «Jıçiy vindeydəş?» ²⁴ Ku edyəsəy sape, votışe: «Odəmon vindeydəm, bə doon oxşeydən, əmma pıyeydən». ²⁵ Bəvədə İsa sənibəton noşe ıştə daston çı odəmi çəşonsə. Kuyə odəmi okardışe ıştə çəşon diyə kardışe. Əy şifo pəydo kardışe iyən dəmande bo har çiy sof vinde. ²⁶ İsa vığandışe əv bəçəy kə, votışe: «Həttə dəməşi bə diyən».

Peteri Məsihi zıne

(Mat. 16:13-20; Lukə 9:18-21)

²⁷ İsa deştə şoqirdon bə ico dəro qınıye bə Filip Ğeysəriyə ətrofədə bıə diyon. Roədə parsəy ıştə şoqirdonku: «Bə odəmon voteyro Az kim?» ^{28*} Şoqirdon jıqo cəvob doşone Bəy: «Kaliyon voteydən, Vəftizəvonə Yəhya, co kəson - İlyas, həniyən co kəson voteydən ki, peyğəmbəronədə qıləyniş». ^{29*} İsa parsəy çəvonku: «Bəs şımə çiç voteydəşon? Şımə zınəyku Az kim?» Peteri cəvob doşe Bəy: «Tı Məsihiş». ³⁰ İsa ğədəğən kardışe bəştə şoqirdon ki, bo hiç kəsi qəp nijənın Çəy barədə.

* **8:18-19** Yeş. 6:9-10; Yer. 5:21; Yez. 12:2; Mark 4:12

* **8:28** Mark 6:14-15; Lukə 9:7-8

* **8:29** Yəh. 6:68-69

İsa xəbə doydə ıstə marde-bəyji be barədə

(Mat. 16:21-28; Lukə 9:22-27)

³¹ İsa dəmande bəvon təlim omute: «Bəşəri Zoə vey əzob kəşənine, rədd kardə bənine sipirişon, sər kahinon iyən ruhani miəllimon tərəfo, kıştə bənine iyən se ruji bədiqə bəyji bənine».

³² İsa sof-sofi voteydəbe in sıxani. Peteri isə okırnişe Əv bə qıləy kəno, dəmande bo etiroz karde. ³³ Əmma İsa odyəsəy erəxəy bəştə şoqirdon iyən etiroz kardışe bə Peteri: «Okıri Çımıku, şəyton! Tı fikir kardeydəş insoni əməlon barədə, çe Xıdo koon barədə ne».

³⁴ * İsa vanq kardışe cəmat deştə şoqirdon bə ivirə ıstə tonə, jıqo votışe: «Ehanə kiysə ome piyeydəşebu Çımı dumo, imtino bıke ıstəku iyən peqəti ıstə çomexi, bo Çımı dumo. ³⁵ * Ki piyeydəşebu peroxni ıstə conı, qin bəkarde əy, əmma ki ıstə conı qin kardeydebu Demı Şoyə Xəbə roədə, pebəroxne əy. ³⁶ Hestişe çı xəy bə insoni həmə dınyo ğəzənc karde, ıstə conı qin karde?»

³⁷ İnsən ıstə conı əvəzi çiç bəzine doy? ³⁸ Bı bebəfoə iyən qınokorə nəsilə dılədə çiki dim bədəjebu Çımıku iyən Çımı sıxanonku, Bəşəri Zoən dim bədəje həmonə odəmiku omeədə ıstə Pıə izzəti dılədə de miğəddəsə mələkon bə ico».

9

¹ İsa votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: çe Xıdo Podşoəti ğudrətinə omemoni nıvində nibəmərdən iyo mandəkəson kali qılən».

Dəqiş beydə çe İsa vindemon

(Mat. 17:1-13; Lukə 9:28-36)

² * Şəş ruji bədiqə İsa peqətişe Deştə əncəx Peter, Yağub iyən Yəhya, bardışe bə qıləy barzə band. Çəy vindemon dəqiş be çəvon vədə. ³ Çəy talə səşe viriski doə sipiyə ranq. Əy jıqo təmiz karde nəzni zəmini dimisə hiç qılə olət təmizəkə. ⁴ İlyas iyən Musa zahir

* **8:34** Mat. 10:38; Lukə 14:27

* **8:35** Mat. 10:39; Lukə 17:33; Yəh. 12:25

* **9:2-7** 2Pet. 1:17-18

bin bəvon bı ləzədə. Əvon bə qəpbin de İsa. ⁵ Peter dəmande bə qəp, votışe bə İsa: «Rabbi! Çı əcəb ki, iyomon əmə. Boy ejəmon seqlə ləm, qıləyni Botı, qıləyni bo Musa, qıləyniyən bo İlyasi».

⁶ Əv zıneydənibe ki, çiç bivotı, çumçiko vey (hərəson) tarsəbin əvon. ⁷* Bı vaxti qıləy avə soqnə eğandışe çəvon səpe. Qıləy sədo oməy avəo: «Çımı azizqıromiyə Zoəye Im, quş bıdən Bəy!»

⁸ İberdəmədə bə kəno edyəseədə, həni nıvındışone ıştə tonə hiçki ğərəyz İsa.

⁹ Bando eşeədə İsa ğədəğən kardışe ki, bə hiçki nıvotın ıştə əyo vindəyon detobə Bəşəri Zoə çe mardon dilədə bəyji be. ¹⁰ Əvonən oqətişone in sıxan ıştə dilədə, əmma parsəyn iyəndiku ki, çiçe çe mardon dilədə bəyji be. ¹¹* Parsəyn Çəyku: «Jəqobu, boçi ruhani miəllimon voteydən ki, sıftə İlyas omənine Məsihisə bənav?» ¹² İsa jıqo votışe bəvon: «Roste, sıftə İlyas omənine, bərpo kardənine harçi. Bəs Bəşəri Zoə barədə boçi nıvıştə bıə ki, Əv vey əzob kəşənine, exroc kardə bıənine?» ¹³ İntasi voteydəm bəşmə: İlyas oməy həni iyən çəy barədə çoknə nıvıştə bıəbe, çiç piyəşone, vardişone bəçəy sə».

Cın bekində beydə zoəo

(Mat. 17:14-20; Lukə 9:37-43)

¹⁴ Əvon omeədə çe şoqirdon tonə, bənen ki, qırdə bıə qıləy dijdə izdihom iyən ruhani miəllimon bə həsbəhsin de şoqirdon. ¹⁵ Həmə izdihom İsa vindəncən hədəyon mande, vitin Bəçəy nav, səlom doşone Bəy. ¹⁶ İsa parsəy çəvonku: «Çiçi barədə həsbəhs kardeydəşon deyəvon?» ¹⁷ İzdihomi diləo şəxsi cəvob doşe Bəy: «Miəllim! Az vardəme İştı tonə ıştə loləti rufi qətə zoə. ¹⁸ Ruf konco qəteydəbu əy, ekuyeydə bə zəmin, ka omeydə əğili qəvo, vır kardeydə ıştə dandonon iyən kanq beydə. Əjo kardıme İştı şoqirdonku ki, bıtojnın in rufi, əmma nıznəşone». ¹⁹ İsan cəvobədə votışe bəvon: «Ha beimonə nəsilə! Tosə keynə deşmə bəmandem? Tosə keynə bəşmə tov bəvardem? Əğili biyən Çımı tonə!»

* **9:7** Mat. 3:17; Mark 1:11; Lukə 3:21-22

* **9:11** Mal. 4:5; Mat. 11:14

²⁰ Vardışone əğil Çəy tono, İsa vindencən rufi lorzınışe əğil. Əğil qınıyəbe bə zəmin, qulfışnə hardeydəbe, qəvoşən ka peş beydəbe. ²¹ İsa parsəy çəy pıəku: «İm keynəku dəşə bı hol?» Əğili pıə votışe: «Əğilətiku jıqo. ²² In rufi çan kərə şodoəşe əv bə otəş iyən ov ki, həlok bıkə əy. Əmma vıškiyeydəşbu, koməq bıkə bəmə, rəhmı bo bəmə!» ²³ İsa votışe bəy: Çı sıxane «“vıškiyeydəbu”? Harçi mımkune bo imon vardəkəsi!» ²⁴ Əğili pıə dərhol fəryod kardekarde votışe: «İmon vardeydəm, koməq bıkə ki, ni bıbu çımı beimonəti!» ²⁵ İsa vindeədə ki, cəmat vite-vite omeydə, gədəğən kardışe bə mırdolə rufi, votışe: «Ha loləti iyən korəti rufa, Az əmr kardeydəm bəti, beşi çı əğilo, i kərən dəməşi əyo!» ²⁶ Rufi jəşe zikkə, lorzınışe əğil, beşe. Əğil mande bənə mardə, veyni votışone: «Əv marde!» ²⁷ İntasi İsa dəçıkəy əğili dasti, rost kardışe, əv əşte səpo.

²⁸ İsa dəşəədə bə kə, şoqirdon coylinə parsəyn Çəyku: «Bəs boçi əmə tojne nıznəməne ə ruf?» ²⁹ İsa cəvob doşe bəvon: «In curə rufon beşe bəzınen əncəx de dıvo».

İsa ıştə marde-bəyji be barədə dıminə kərə xəbə doydə

(Mat. 17:22-23; Lukə 9:43-45)

³⁰ Əvon tərəq kardışone əvırə, dəvardeədə Qalileyəku. İsa piyeydəşnıbe ki, kiysə xəbə bıqəti çımiku. ³¹ Çumçıko təlim omuteydəbe Bəştə şoqirdon, bəvon jıqo voteydəbe: «Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə insoni daston, Əy bəkışten. Kıştə beyku se ruji bəpeştə Əv bəyji bəbe». ³² İntasi şoqirdon sənırəsəyn ın sıxani iyən tarseydəbin çəyku parseyən.

Ən yol kiye?

(Mat. 18:1-9; Lukə 9:46-50; 17:1-2)

³³ Əvon oməyn bə Kafernaum. İsa kədə beədə parsəy şoqirdonku: «Çiçi barədə roy dırozi həsbəhs kardeydəbişon?» ³⁴ *Hiçki damə nıbe, çumçıko roy dırozi həsbəhs kardəşonbe çəvon arədə çiki ən

* **9:34** Lukə 22:24

yol be barədə. ³⁵ *İsa nişte, vanq kardışe Donzə şoqird iştə tonə, votışe bəvon: «Ehanə kiysə piyeydəşebə bıbu iminə, bıbu həmməysə oxonəni iyən həmməy xıdmətəkə». ³⁶ *Əy peqətişə qıləy əğıl noşə çe şoqirdon arədə, çəyo qətişə əv bə vənqo, votışe bəvon: ³⁷ «Ki Deçımı nomi ğəbul bəkardeysə jıqo əğılondə qıləyni, Mını ğəbul bəka. Ki ğəbul bıko Mını, ğəbul bəka Mını ne, Mını Əviğandi».

³⁸ Yəhya votışe Bəy: «Miəllim, əmə Deştı nomi vindımone qıləy cınon tojniyəkəs, əmma çəmə dumo noməy votəynə, əmə ğədəğən kardımone bəy». ³⁹ İsa votışe bəvon: «Ğədəğən məbən bəy! Ni jəqo qıləy odəm ki, mecuza nişo bıdə Deçımı nomi, çəyoən Çımı bevəci bıvotı. ⁴⁰ *Çumçıko ki bəçəmə əleyhi ni, əv çəmə tərəfədəy. ⁴¹ * Əqər ki i piyolə ov bıdo peşome bəşmə, bə Məsihi məxsus beyro, rosti voteydəm bəşmə: nibəmande bemikofot.

⁴² Ki okırno bə bevəcə ro Bəmi imon vardə çı rukonədə i kəsi, boəy həniyən çok bəbe bəçəy qiy ehaştən qıləy dijdə osyo sığ, əy şodən bə diyo. ⁴³ İştə dasti bıbırın, ehanə əv tını okırneydəbu bə yavə ro. İştı şıkəst-şıkəsti bə əbədiyə jimon daxil be çoke, nekniki de dı dasti bə cəhənnım, onıkişiyə otəş eqınıye. ⁴⁴ *İştə dasti bıbırın, ehanə əv tını okırneydəbu bə yavə ro. İştı şıkəst-şıkəsti bə zolə jimon daxil be çoke, nekniki de dı dasti bə cəhənnım, onıkişiyə otəş eqınıye. ⁴⁵⁻⁴⁶ Bıbırın iştə lınqi, ehanə əv tını okırneydəbu bə yavə ro. İştı çoləx-çoləxi bə zolə jimon daxil be çoke, nekniki de dıqlə lınqi iştəni bə cəhənnım şodoy. ⁴⁷ *Bekə iştə çəşi, ehanə əv tını okırneydəbu bə yavə ro. İştı de iqlə çəşi bə Xıdo Podşoəti dəşe çoke, nekniki de dıqlə çəşi tını bə cəhənnım şodoysə. ⁴⁸ *Mardeydəni əyo bıəkəson koşə melı iyən okışiyəydəni çəvrəy

* **9:35** Mat. 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Lukə 22:25-26

* **9:36-37** Mat. 10:40; Lukə 10:16; Yəh. 13:20

* **9:40** Mat. 12:30; Lukə 11:23

* **9:41** Mat. 10:42

* **9:43** Mat. 5:30

* **9:47** Mat. 5:29

* **9:48** Yeş. 66:24

vəşə otəş. ^{49*} Çumçiko həmməy bə nemek qətə bəben de otəşi.ⁱ
^{50*} Nemek çokə çiyə, əmma bə nemeki de çiçi təm doy bəbe, ehanə
əv betəmebu? Bıdə bibu bəşməku nemek iyən şımə arədə sulh».

10

Tələği barədə

(Mat. 19:1-12)

¹ İsa esiyəy çəvrəyku, şe bə məhol Yəhudeyə iyən ru İordani bə
japə. İjən Bəçəy sə qırdə bin veyə odəm, Əvən deştə adəti
dəmande bəvon təlim omute.

² Kali fəriseyon oməyn çe İsa tonə, Əy dəvinə kardeyro doşone
Bəy jıqo qıləy pars: «Merdi hestışe icozə boştə jeni bekarde?» ³ İsa
cəvob doşe bəvon: «Musa çiç əmr kardışe bəşmə?» ^{4*} Əvon
votişone: «Musa icozə doşe bə merdi iştə jeni tələği koğəzi nıvişte
iyən əy bekarde». ⁵ İsan jıqo votişe bəvon: «Şımə dilon kurocəğ
beyro əy nıviştışe in əmr. ^{6*} Xıdo “ofəyəşe əvon merdi iyən jeni
ğəzinə» ofəyemoni sıftəku”. ^{7*} “Bı səbəbən, merd tərq bəkarde iştə
pıə-moə, umuj bəbe bəştə jeni ⁸ iyən i andom bəben əvon har
dıynən”. Əvon dı ne, i andomin həni. ⁹ Bı səbəb, bıdə inson co nıkə
çe Xıdo ikardəy».

¹⁰ Şoqirdon ijən bı barədə parsəyn İsaku əvon kədə beədə. ^{11*} İsa
jıqo cəvob doşe bəvon: «İştə jeni bekarde, de co jeni kəxıvand bıə
merd zino kardeydə bəştə iminə jeni mınosibətədə. ¹² Zino
kardeydə iştə şuyəku beşə, bə co şu şe jenən».

İsa xəy-dıvo doydə bə əğilon

* **9:49** Lev. 2:13

ⁱ **9:49** *nemekin bəbe* – kali dastınıviştəyonədə *Har ğırbonən
nemekin kardə bəbe.*

* **9:50** Mat. 5:13; Lukə 14:34-35

* **10:4** Ğanun. 24:1-4; Mat. 5:31

* **10:6** Ofə. 1:27; 5:2

* **10:7-8** Ofə. 2:24

* **10:11-12** Mat. 5:32; Lukə 16:18; 1Kor. 7:10-11

(*Mat. 19:13-15; Lukə 18:15-17*)

¹³ İsa bəvon pexəviyi votəynə, odəmon əğılon vardeydəbin Çəy tonə. Şoqirdonsə ğədəğən kardışone bəvon. ¹⁴ İmi vində İsa riki qətışe bəvon, votışe: «Vadən əğılon, bıdə bon Çımı tonə! Ğədəğən məbən bəvon! Çumçiko çe Xıdo Podşoəti məxsuse bə jıləvonon. ¹⁵* Rosti voteydəm bəşmə: Ki bənə qıləy əğıli ğəbul niko çe Xıdo Podşoəti, əyo daxil be əzini hiç vaxt». ¹⁶ Çəyo dəvənqo qətışe əğılon, noşə ıştə daston çəvon səpe iyən bərəkət doşe bəvon.

Tənxo yaanki çe İsa dumo şe

(*Mat. 19:16-30; Lukə 18:18-30*)

¹⁷ Kəsi vite-vite oməy çe İsa tonə Əv dəro qıneədə. Dəzonı oməy çəy vədə, parsəy: «Ha çokə Miəllima, az çiç karde bəzınem ki, zolə jimoni irsi ğəzinə bıhırım?» ¹⁸ İsa votışe bəy: «Bəmi çok boçi voteydəş? Ni ğərəyz Xıdo çoki. ¹⁹* Zıneydəş Çəy əmron: “Ğətl məkə. Zino məkə. Dızdi məkə. Duyəvujə şoydəti məkə. Kiysə bə dast dəməğand. Hurmət bıkə bəştə pıə-mə”». ²⁰ İm odəmsə oqarde votışe bə İsa: «İştə cıvonətiku jıqo rioyət kardeydəm bıçımon həmməy». ²¹ İsa de mehıbbəti erəxəy bəy votışe: «Rəseydəni ıştı iqlə çiy: bışı, bəhvət çiçi heste, baxş bıkə bə kosıbon. Bəvədə osmonədə bəbe ıştı qənc. Çəyo oqard,^j boy Çımı dumo». ²² Pərt be imi məsə odəm. Ğərəğəydi qətışe əv, çumçiko veybe çəy tənxo.

²³ İsa edyəşəy bə qırdokənoədə mandəkəson, votışe bəştə şoqirdon: «Çanə çətine tənxosoybon bə Xıdo Podşoəti dəşe!»

²⁴ Hut bin mandin şoqirdon Çəy sıxanonku. Əmma İsa ijən cəvob doşe bəvon, votışe: «Çımı fərzəndon, çanə çətine^k bə Xıdo Podşoəti dəşe! ²⁵ Çe dəvə darzənəhıləo dəvarde hostone, nekniki ərbobə odəmi bə Xıdo Podşoəti dəşəysə». ²⁶ Əvon votışone bə

* **10:15** Mat. 18:2-3

* **10:19** Beş. 20:12-16; Ğanun. 5:16-20

^j **10:21** *Oqard* – kali dastınıvıştəyonədə *oqard*, *ıştə çomexi peqət* (Mark 8:34).

^k **10:24** *bə Xıdo podşoəti daxil be* – kali dastınıvıştəyonədə *bəştə tənxo peştıpur bə kəson çanə çətine bə Xıdo Podşoəti daxil be*.

iyəndı, həniyən təcub karde-karde: «Jəqobu, ki bəzıne perəxe?»

²⁷ İsa edyəşəy bəvon, votışe: «İm mımkun nıbə koye bo insonon, bo Xıdo ne. Çumçıko harçi mımkune bo Xıdo».

²⁸ Peter dəmande Bəy jıqo vote: «Diyəkə, əmə şodoəməne harçi, oməmon İştı dumo». ²⁹ İsa cəvob doşe: «Rosti voteydəm bəşmə: Demı Şoyə Xəbə roədə ıştə ya kəy, ya boon, ya hovon, ya moə, ya pıə, ya əğilon, yaan hiyon şodoə jəqo qıləy odəm ni ki, ³⁰ esə bı vaxti deştə kəşə rımuzi bə ico nıstəni sa ğat ziyod kəon, boon, hovon, moon, əğilon, hiyon, vəomə vaxti isə zolə jimon. ³¹ * İntasi iminə bıəkəson veyni oxonə, oxonə bıəkəson esə boy iminə bəben».

İsa seminə kərə xəbə doydə ıştə marde-bəyji be barədə

(Mat. 20:17-19; Lukə 18:31-34)

³² Əvon səbəro bin, şeydəbin bə Yerusəlim. İsa şeydəbe çəvon navədə. Şoqirdon isə hədəyon mandəbin. Tarsi dılədəbin Çəy dumo oməkəson. İsa ijən okırnişe bə kəno Donzə şoqird, dəmande bəvon qəp jəy Bəştə sə oməninə hadison barədə: ³³ «İme rost beydəmon bə Yerusəlim, Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə sər kahinon iyən ruhani miəllimon. Əy məhkum bəkan bə marde, təslim bəkan bə bıtpərəston. ³⁴ Əvon bə dast dəbəğanden Bəşəri Zoə, tu bəkarden Bəy iyən bəkiştən ğırmoc jəy-jəy. Əv se ruji bəpeştə bəyji bəbe».

Xıdmət bıkan bə iyəndı

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Zəvday zoə Yağub iyən Yəhya nez bin Bəy, votışone: «Miəllim, piyeydəməne ki, bıkəy boəmə çəmə piyəy». ³⁶ İsa parsəy çəvonku: «Çiçon piyeydə, boşmə bıkəm?» ³⁷ Əvon votışone bə İsa: «Çəmə qıləyni bıdə bıniştı İştı rostədə, qıləyniyən çəpədə Tı izzətın beədə». ³⁸ * Əmma İsa votışe bəvon: «İştənən zıneydənişon ıştə piyə çiy. Şımənən peşome bəzıneşon Çımı peşomə əzobi

* **10:31** Mat. 20:16; Lukə 13:30

* **10:38** Lukə 12:50

piyoləo? Şimənən vəftiz be bəzineşon bənə Çımı vəftiz be?»

³⁹ Əvon votışone: «Bəzinemon». İsa votışe bəvon: «Şimənən pebəşomeşon Çımı peşomə əzobi piyoləo, şimənən vəftiz bəbeşon bənə Çımı vəftiz be. ⁴⁰ Əmma Çımiku bə şıkırə ni Çımı rostədə yaanki çəpədə nişteyro icozə doy. Əvrə doə bəbe bə odəmon ki, boəvon hozı kardə biən».

⁴¹ Keyne əmandə daqlə şoqird məsəşe imi, dəmandin rık ome bə Yağubi iyən Yəhya. ⁴²* Bəvədə İsa sədo kardışe şoqirdon İştə tonə, votışe: «Zineydəşon ki, çe milləton rəhbər hisob biəkəson çəvon səpe hikmronəti, əyononən bəvon əğəti kardeydən. ⁴³ Bıdə jıqo nibu şimə arədə. Şimənədə yol be piyəkəs bıdə bıbu şimə xıdmətəkə. ⁴⁴ Şimə arədə iminə be piyəkəs bıdə bo həmməy ğul bıbu. ⁴⁵ Çumçıko Bəşəri Zoə noməy ki, Bəy xıdmət bıkən, oməy ki, İştən xıdmət bıkə iyən veyə odəmon hiriyeyro fidyə bıdə İştə conı».

Obeydən kuə Bartimay çəşon

(Mat. 20:29-34; Lukə 18:35-43)

⁴⁶ Çəyo əvon şin bə Yerixə. İsa beşəədə deştə şoqirdon bə ivirə de dijdə izdihomi Yerixə, Timay zoə Bartimay nomədə qıləy kuə peyəçın niştəbe roy kəno. ⁴⁷ Məseədə ki, nazaretijə İsa əyoy, «Ha Davudi Zoə İsa! Rəhm bıkə bəmi!» vote-vote dəmande bo bığə. ⁴⁸ Veyə odəmon piyəşoneyən ğədəğən bıkən bəy, aşiş bıkən əy, əv «Ha Davudi Zoə! Rəhm bıkə bəmi!» vote-vote həniyən barzədə bığəy. ⁴⁹ İsa mande votışe: «Sədo bıkən əy». Əvon sədo kardışone ım kuə odəm, votışone: «Ciqəmand bıbi, bəşt, Əv tını sədo kardeydə». ⁵⁰ Əy şodoşe iştə səpe səpenə oləton, vaşte iştə vırəo, oməy çe İsa tonə. ⁵¹ İsa parsəy çəyku: «Çiçi piyeydə, bıkəm botı?» Kuə odəmi votışe Bəy: «Rəbbuni,¹ çəşonım bıvındı». ⁵² İsa votışe bəy: «Bışi, iştı imoni peroxnişe tı». Həmonə ləzədə obəyn çı odəmi çəşon, əvən şe çe İsa dumo.

* **10:42-44** Mat. 23:11; Mark 9:35; Lukə 22:25-26

¹**10:51** *Rəbbuni* – arami zıvonədə *Çımı miəllim*.

Çe İsa Yerusəlimədə biə oxonə rujon

Çe İsa bə Yerusəlim dəşe

(*Mat. 21:1-11; Lukə 19:28-40; Yəh. 12:12-19*)

¹ Əvon nez beədə bə Yerusəlimi - bə Zeytunə bandi odimədə biə Betfaqe iyən Betanyə ome vaxti İsa vıǵandışe ıştə şoqirdonədə dı kəs, ² votışe bəvon: «Bışən bəşmə vədə biə di. Dəşencən bə di, pəydo bəkaşon hələ hiç kəsi penınıştə, dəbastə biə qıləy həkıtə. Əy okən biyən iyo. ³ Ki bıparsı şıməku: “Boçi imi kardeydəşon?”, bivotən “bə Rəbbi lozime ın həkıtə, rəyrə obəqordıne bəçəy vırə”».

⁴ Əvon şin. Pəydo kardışone cadədə qıləy bəy kəno dəbastə biə həkıtə, okardışone əv. ⁵ Parsəyn çəvonku əyo mandə kali odəmon: «Çiç kardeydəşon? Boçi okardeydəşon ın həkıtə?» ⁶ Şoqirdon çe İsa sıxanon sənibəton voteədə bəvon, ə odəmon doşone imkon bə şoqirdon. ⁷ Əvon vardışone həkıtə çe İsa tonə, səǵandışone çəy səpe ıştə oləton. İsa nişte çəvon səpe. ⁸ Çandə odəmon dəvoştışone bə ro ıştə oləton, kali kəsonən bə ro noşone qırdoədə bırıniyə biə doon şivon. ⁹ * Jıqo nido kardeydəbin çe İsa navədə iyən dumo şəkəson:

«Hosanna!^m

Xəy-dıvoynə de Rəbbi nomi oməkəs!

¹⁰ Çəmə pıə Davudi omə podşoəti xəy-dıvoyn bıbu!

Osmoni ərşədə hosanna!»

¹¹ İsa daxil be bə Yerusəlim, dəşe bə məbəd. Əv erəxəy bə harçi. Çəyo de Donzə şoqirdi bə ico şin bə Betanyə, çumçiko həni dibe.

Bebəhrə inciyə doy məsəl

(*Mat. 21:18-19; Lukə 13:6-9*)

* **11:9** Zəb. 118:25-26

^m**11:9-10** *Hosanna* – bə Xıdo izzət doyro nido ǵəzinə oko doə beydə. Nido ǵəzinə oko doə beydə.

¹² Maşkinəy əvon beşin Betanyəo. Bı vaxti İsa vəşi qətəşbe.
¹³ Diyəroətico vindişe qıləy livəynə inciye do, nez be bə doy ki, bəlkəm bəvədə mivə pəydo bəka. Əmma çəy tonə omeədə, pəydo nıkardışe doədə hiçi gərəyz livə, çumçiko nibe çı inci bəhrə doy semon. ¹⁴ Bəvədə İsa votişe bə doy: «Bıdə i kərən hiçki mivə nıçını ıştıku!» Şoqirdonən məsəşone ım.

İsa əhvaton tojneydə məbədə

(*Mat. 21:12-17; Lukə 19:45-48; Yəh. 2:13-22*)

¹⁵ Əvon oməyn bə Yerusəlim. İsa dəşe bə məbəd, dəmande tojne əyo sə-vijor kardəkəson. Peqordınışe çe sərrəfon mizon iyən kaftə həvatəkəson kursiyon ¹⁶ iyən nahaştışe hiçki şələ kırniye-kırniye dəvardı məbədi soo. ¹⁷ *Votişe, bəvon təlim omute-omute: «Məqəm nıvıştə bıəni ki,
“Çımı kəy nom bəbe bo həmə xəlğon
Dıvo kə”?

Əmma şımə oqordınıyəone əv bə “dızdə lonə”!» ¹⁸ İmi məsə sər kahinon iyən ruhani miəllimon ro nəveydəbin bo İsa kışte. Çumçiko Çəyku tarseydəbe həmə xəlğ Bəçəy təlimi bovə kardeyro!» ¹⁹ İsa iyən şoqirdon beşin şəhro şanqo darşeadə.

İmoni zu

(*Mat. 21:20-22*)

²⁰ Maştənəy rəbədə əvon inciye doy tonə dəvardeədə bənen do hışk bıə rəğə. ²¹ Hodisə bəştə yod vardə Peteri votişe bə İsa: «Rəbbi, diyəkə, hışk bıə İştı lənət kardə do». ²² İsa cəvob doşe bəvon, votişe: «İmonon bıbu bə Xıdo. ²³ *Rosti voteydəm bəşmə: ki bıvoto bı bandi “Pəbi, şodə ıştəni bə dıyo!” iyən ıştə dılədə şək nıkardə bovə bəka bəştə votəy, ²⁴ bovə bıkən ki, həni səoneⁿ iyən boşmə kardə bəbe şımə piyəy. ²⁵⁻²⁶ *^o Bə dıvo mandeədə bıbaxşən

* **11:17** Yeş. 56:7; Yer. 7:11

* **11:23** Mat. 17:20-21; 1Kor. 13:2

ⁿ **11:24** *Həni səone* – kali dastınıvıştəyonədə *səone*.

* **11:25** Mat. 6:14-15; 18:35

ə odəmon ki, çəvonku noroziyon, bıdə osmonənədə bıə Pıən bıbaxşı şımə taxsıron».

Çe İsa səlohiyət

(Mat. 21:23-27; Lukə 20:1-8)

²⁷ Əvon ijən oməyn bə Yerusəlim. İsa məbədədə nəvədə sər kahinon, ruhani miəllimon iyən sipirişon nez bin bəy, ²⁸ votışone: «Tı de kon səlohiyəti kardeydəş ın koon? Ki doəşe Bətı ın səlohiyət bo ın koon vinde?» ²⁹ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Azən qıləy pars bədom bəşmə; bəy cəvob bıdoşon, Azən bəvotem bəşmə imoni de kon səlohiyəti kardeydəm: ³⁰ Çe Yəhya vəftiz Osmonobe, ya insononku? Cəvob bıdən bəmı». ³¹ Əvonsə jıqo votışone, ıştə arədə mızokirə karde-karde: «Ehanə bıvotomon “osmono”, bəvotə “Bəs boçi bovə nıkdıone bəy?» ³² Əmma bıvotomon “insononku”?» Bə vaxti əvon tarseydəbin xəlğiku, çumçiko həmməy Yəhya zıneydəbin həğiğiyə peyğəmbər. ³³ Cəvobədə votışone bə İsa: «Zıneydənimon». İsan votışe bəvon: «Azən voteydənim bəşmə imoni de kon səlohiyəti kardeydəm».

12

Yavə boğəvonon məsəl

(Mat. 21:33-46; Lukə 20:9-19)

¹ * İsa məsəl vote-vote dəmande deyəvon sıxan karde: «Qıləy odəmi eğandışe anqıə boğ, çəpə kardışe çəy qırdo. Kandışe çəy dılədə vırə, soxtışe anqıəşirt, noşe hıvosə ləm. Çəyoən doşe boğ bə boğəvonon bə icorə, şe bə co məmləkət. ² Məhsuli vaxt rəseədə vığandışe qıləy gəlam boğəvonon tonə ki, bıstəni çəvonku anqıə boği kamişi məhsuli. ³ İntasi boğəvonon qətişone kuyəşone gəlam, təylədst oqordınışone əv bə dumo. ⁴ Boğsoybi ijən vığandışe

^o **11:25-26** *Bıbaxşo* – kali dastınıvıştəyonədə *bıbaxşo*. ²⁶ *Əqər şımə nıbaxşon osmononədə bə Pıən şımə taxsıron nıbəbaxşe* (Mat. 6:15).

* **12:1** Yeş. 5:1-7

çəvon tonο qıləy cο ğolam. Jəşone arıştışone çəy sən, beabru kardışone əvən. ⁵ Vığandışe cο kəs, kıştışone əv. Əy vığandışe vey odəm, kuyəşone kali qılən, kali qılənən kıştışone. ⁶ Çəy tonο mandəbe əncəx i kəs ki, imən çəy kəy azizqıromiyə zoəbe. «Hurmət bəkan bəçımı zoə» fikir karde-karde, oxoyədə vığandışe əv çəvon tonο. ⁷ Əmma boğəvonon votışone bə iyəndı: «Varis ime. Boən əy bıkıştəmon, bəvədə boəmə bəmande merıs». ⁸ Demiyən jıqo qətışone kıştışone əv, şodoşone boğıku bə kəno. ⁹ Esə, çiç bəkarde boğsoyb? Bome hələk bəkarde boğəvonon, boğiyən bədo bə cο kəson. ^{10*} Məqəm şımə handəonni ın Mığəddəsə Nıvıştəy?

“Çe bənonn rədd kardə sığ

Bınəsığ bıə.

¹¹ Im Rəbbi kobe,

Çəmə çəşədə xaruqəynə qıləy koye”».

¹² Yəhudi rəhbəron bə sə dəşin ki, İsa votışe ın məsəl çəvon barədə. Əve ro nəveydəbin bo İsa qəte, intasi tarseydəbin cəmatıku. Jıqəən tərq kardışone Əv, şin.

Bə ğeysəri doyənə doy barədə

(Mat. 22:15-22; Lukə 20:20-26)

¹³ Çəyo vığandışone fəriseyonədə iyən hırodəvononədə kalikəsi çə İsa tonο ki, Əy eğandın bə tələ Deçəy votə sıxanon. ¹⁴ Əvon oməyn votışone bə İsa: «Miəllim, əmə zıneydəmon ki, Tı etıboynə odəmiş iyən bə hiçki tərəfkəşəti kardeydəniş. Çumçıko fərgə noydəniş insonon arədə iyən bə həğiğətiro omuteydəş çə Xıdo roy. Boəmə bə ğeysəri doyənə doy icozə heste ya ne? Əmə bıdəmon doyənə, ya ne?» ¹⁵ Çəvon dıdiməti zınə İsa votışe: «Mını boçi dəvinə kardeydəşon? Bıyən Bomı qıləy dinar, diyə bıkəm».

¹⁶ Əvonən vardışone. İsa parsəy: «Çikiye çə sıkkə səpe bıə ın təsvir iyən nıvıştəy?» Votışone Bəy: «Ĝeysəri» ¹⁷ İsa votışe bəvon: «Jəqoybu, bə ğeysəri məxsus bıəy bə ğeysəri, bə Xıdo məxsus bıəyən bə Xıdo bıdən». Əvon hədəyon mandın bə İsa sıxanon.

Bəyji be barədə pars

* 12:10-11 Zəb. 118:22-23

(Mat. 22:23-33; Lukə 20:27-40)

¹⁸* Bəyji be nıbe iddo kardə kali sadukeyon oməyn çe İsa tonə parsəyn: ¹⁹ «Miəllim, Musa jıqo nıvıştəşe boəmə: “Qirəm bımardı qıləy odəmi boə, çəy jen bımandı vev, əmma fərzəndış nıbo, ə iqlə boə bıstəni ım vevə jeni, dəvom bıkə ıştə mardə boə nəsilı”.

²⁰ Hestbe haft boə. İminə boə səşe qıləy jen, əmma marde fərzəndış nıbə. ²¹ Dıminə bıvə səşe ım jen, əvən marde ıştə bəpeştə fərzənd onıqətə, seminə qılən, ²² hətto tosə haftminə jıqo kardışone,^p əmma mardin fərzənd nıbə. Həmməy bəpeştə marde ım jenən.

²³ Ğiyoməti ruji^q çəvon kom qılə jen bəbe ım jen mardon həmməy bəyji beədə? Çumçiko haft bıvə haftiyən səşonbe ım jen».

²⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Zıneydənişon nə Mığəddəsə Nıvıştəyon, nəən çe Xıdo ğudrəti. In ni bəqəm şımə səhv karde səbəb? ²⁵ İnsonon bəyji beədə çe mardon arədə nə kəxivand beydən, nəən bə şu şeydən. Əncəx beydən bənə osmonədə bıə mələkon. ²⁶* Əv ki mande bə mardon bəyji be, handəonni çe Musa kitobədə bıə de teğınəkuli anqılə əhvolotədə ki, Xıdo çoknə bəy vote «Az İbrahimi Xıdom, İsağı Xıdom iyən Yağubi Xıdom?»

²⁷ Xıdo çe mardon ne, bəyjiyon Xıdo. Demiyən, şımə vey səhv kardeydəşon».

Çe əmron ən əsosə qılə

(Mat. 22:34-40; Lukə 10:25-28)

²⁸ Ruhani miəllimonədə qıləyni oməy quş doşe bəçəvon həsbəhsi iyən vindişe İsa bəvon çokə cəvob doy, parsəy Çəyku: «Kome çe əmron əsosə qılə?» ²⁹* İsa cəvob doşe: «Çe əmron ən əsosə qılə ime: “Quş bıdə, ha İsraila! Çəmə Rəbbə Xıdo iqlə Rəbbe. ³⁰ Bıpi ıştə Xıdo Rəbbi dılisıxtə, deştə həmə hestemoni, həmə şını iyən

* 12:18-19 Ğanun. 25:5; Həv. 23:8

^p12:22 *Jıqo kardışe* – kali dastıvıştəyonədə *de ım jeni kəxivand be*.

^q12:23 *Ğiyoməti ruji* – hərfi peqordıneəd *əBəji beədə*.

* 12:26 Beş. 3:6

* 12:29-30 Ğanun. 6:4-5

həmə zuy. ³¹ *Dıminən iyən ıme: “Bənə ıştəni bıpi ıştə hamsiyə”.
Ni çımonsə yolə əmr». ³² *Ruhani miəlimi votışe Bəy: «Miəllim, Tı
çı çokı vote, həğiğətı vote. Xıdo iqləy, ni ğərəyz Bəy. ³³ Sutə
ğırbononsən iyən co ğırbonon həmməysən vocibe Əy dilisıxto,
deştə həmə ağılı iyən həmə şını piye, ıştə hamsiyən bənə ıştəni
piye». ³⁴ Dərrokəynə cəvob doşe votəynə, İsa votışe bəy: «Tı
diyəro niş çe Xıdo Podşoətiku». Çımibəçəton hiçki ciqə nıkardışe
İsaku xəbə bıstəni qıləy çiy.

Məsih çiki Zoəy?

(Mat. 22:41-46; Lukə 20:41-44)

³⁵ İsa məbədədə təlim omuteyədə votışe: «Boçi ruhani miəllimon
voteydən ki, Məsih Davudi zoəy? ³⁶ *Davudi ıştən votəşe de
Mığəddəsə Rufi vositə

“Rəbbi votışe bəçımı Rəbbi:

«Bınışt çımı rostə yanədə

Tosə bə vaxtı ki, dəzonı biyəm, İştı deşmenon

İştı poədə”.

³⁷ Davud ıştən bəy “Rəbb” voteydə. Əv çoknə bəzine be Davudi
zoə?» Yolə izdihom de şoy-voy quş doydəbe Bəy.

İştəni çəş bıkən ruhani miəllimonku

(Mat. 23:5-7; Lukə 20:45-47)

³⁸ Təlim omuteyədə İsa votışe bəvon: «İştəni çəş bıkən ruhani
miəllimonku. Bəvon xoş omeydə dırozə olətədə nəve,
məydononədə bo səlom səy, ³⁹ sinaqoqonədə sərkursiyon,
ziyofətonədə pensə qəte. ⁴⁰ Əvon bəharden-pebəvışkinen vevə
jenon kəon iyən dıroz-dırozi dıvo bəkan ıştəni nişo doyro. Həniyən
qon bəbe çı odəmon cəzo».

Vevə jeni ianə

(Lukə 21:1-4)

* **12:31** Lev. 19:18

* **12:32** Ğanun. 4:35

* **12:36** Zəb. 110:1

⁴¹ İsa niştəbe məbədi ianə ğoti vədə, diyə kardeydəbe bə xəlği bəvrə çoknə pul şodoy. Çandə ərbobə odəmon yolə məbləğədə pul şodoydəbin bəvrə. ⁴² Qıləy kosibə vevə jenən oməy, şodoşe bə ğoti i kodrant^r dıqlə hırdə pul. ⁴³ İsa vanq kardışe iştə şoqirdon, votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: im kosibə vevə jeni həmməysə vey pul şodoşe bə ianə ğoti. ⁴⁴ Çumçiko əvon həmməy doşone iştə tənxo ziyod beyku, im jen isə bəştə kosibəti diyə nıkardışe, hardeyro dastədə çiç hesteşebu, doşe həmməy».

13

Oxonzəmoni əloməton

(*Mat. 24:1-28; Lukə 21:5-24*)

¹ İsa məbədo beşeədə şoqirdonədə qıləyni votışe bəy: «Miəllim, buni çı reçinə sığon, çı reçinə binonin!» ² İsa votışe bəy: «In yolə binon vindeydəş? Çəvon sığ nibəmande bəsə sığisə, vırtivılo bəben həmməy».

³ Peter, Yağub, Yəhya iyən Andrey cobəco parsəyn çəyku İsa de məbədi vəbəvə bıə band Zeytunədə niştəədə: ⁴ «Bıvot bəmə, keynə bəben İştı in votəyon? Çımon həmməy təmon beyədə kon əloməton bəben?» ⁵ İsa dəmande bəvon cəvob doy: «Hodi bıbən, bıdə hiçki şıməni bə dast dənığandı. ⁶ Vey odəm bome Deçımı nomi, “Az Əvim” bəvoten bə dast dəbəğanden veynə odəmon. ⁷ Bə çəkəm-çəkəm dəməşən canqon iyən canqi xəbon məseədə. İmon bıəninin, əmma hələ har çiy oxoy ni im. ⁸ Çumçiko millət bə milləti, podşoəti bə podşoəti vəynə bebəşe. Vırəbəvırəo bəben buməlarzon iyən vəşyəni. İmon məvuji zande dojon sıftən.

⁹* Şımə hodi bıbən əmma. Odəmon şıməni obəkırnen bə məhkəmon, bəkuyen sinaqoqonədə. Bəvon şəhodət kardeyro şımə Bəçımıro bəmandeşon çe valiyon iyən podşon vədə. ¹⁰ Sıftə Şoyə Xəbə vəz kardə bıənine bə həmə milləton. ¹¹* Navədə ğəyğü məkən

^r **12:42** *Kodrant* – pulə vahid. *Lepton* – ən qədə pulə vahid.

* **13:9-13** Mat. 10:17-22; Lukə 12:11-12

* **13:11** Lukə 12:11-12

şıməni bardeədə bə məhkəmə okırneədə çiç votənin be barədə, əmma həmonə vaxti bivotən ə çiyon ki, əvon bəşmə votə beydən. Çumçiko şımə nişon, Miğəddəsə Rufe qəpəjən. ¹² Boə ıştə boə, pıə ıştə fərzəndi təslim bəkarde bə marde. Fərzəndon bəştə pıə-moə vəynə bebəşen, edom bədon karde əvoni. ¹³ Bəçımı nomi hıçubəto həməkəs nıfrət bəkarde bəşmə. Əmma pebərəxe tosə oxoy tov vardəkəs.

¹⁴ *Vironəti^s vardə oləyzə çiy hiç bınin nıbə vıradə noə be vinde vaxti – handəkəs bıdə sərəsı ımı-Yəhudeyədə bıəkəson bıvıtın bə bandon. ¹⁵ *Kumısə bıəkəs ıştə kəo çıysə peqəteyro bıdə saru enışu, dənışu bəştə kə. ¹⁶ Məzədə bıəkəs onıqardı boştə səpenə oləti peqəteyro. ¹⁷ Həmonə rujon vay bə əğıləbəbolə jenon iyən korpə dovniyəkəson holi! ¹⁸ Dıvo bıkən ki, zımıstonədə nıbu ın hodısə. ¹⁹ *Çumçiko jıqo əzob-əzyət bəbe bə rujon ki, çe Xıdo ofəyə ın dınyo sıftəku tosə esətnə jıqo bıəni iyən hiç əbınıyən. ²⁰ Ehanə Rəbbi kirt kardəşnəbəy ə rujon, hiç qılə inson perəxe nəzni. Əmma Rəbbi kirt kardəşe ə rujon bə vıjniyə bıəyon-İştə vıjniyə insononro. ²¹ *Bə vaxti bovə məkən, qırəm kəsi bəşmə bıvotı ki, “dıyəkə, iyoy Məsih”, yaanki “dıyəkə, əyoy Məsih”. ²² Çumçiko pəydo bəben duyəvujə məsihon iyən duyəvujə peyğəmbəron. Əvon nişo bədon əloməton iyən xarıqon ki, imkon pəydo bıkon, bə dast dəğəndın vıjniyə bıəkəsonən. ²³ Şımə hodi bıbən əmma! Dıyəkən, Az sıftəku votəme bəşmə harçi».

Bəşəri Zoə zuhur

İsa qəp jəydə İştə oqarde barədə

(Mat. 24:29-35; Lukə 21:25-33)

* **13:14** Dan. 9:27; 11:31; 12:11

^s **13:14** *Vironəti* – kali dastınıvıştəyonədə *Daniel peyğəmbəri bəhs kardə vironəti* (Mat. 24:15).

* **13:15-16** Lukə 17:31

* **13:19** Dan. 12:1; Vəhy 7:14

* **13:21** Lukə 17:21,23

²⁴* Əmma həmonə rujon, peş çə əzob-əzyəton

Həşi qətə bəbe,

Ovşum nur nibəporne,

²⁵ Astovon ebəmen osmono,

Bə larz dəbəşen osmoni ğudrəton.

²⁶* Bə vaxti əvon bəvinden Bəşəri Zoə avon dilədə de yolə ğudrəti iyən izzəti ome. ²⁷ Bəvədə Bəşəri Zoə bəvğande ıştə mələkon, qırdə bəkarde ıştə vıjniyəkəson zəmini dimi tıku detobə osmoni tiki çə vavazi səmtədə.

²⁸ Numunə peqətən inciyə doyku: zıneydəşon ki, tovıston həni neze, çəy xıçə tişi jəyədə, livə okardeədə. ²⁹ Jəqəən şımənən ın çiyon vindeədə bızən ki, ın neziyədəy, bəy qəvədəy. ³⁰ Rosti voteydəm bəşmə: ımon həmməy bəben, ım nəsil ıştə umri bə sə niyə. ³¹ Osmon iyən zəmin dəbəvarden bəşen, əmma Çımı sıxanon hiç dənibəvarden nibəşen.

Oğobıbən

(Mat. 25:13-15; Lukə 12:39-48)

³²* İntasi ə ruji zıneydənin nə osmonədə bıə mələkon, nəən Zoə. Hiçki zıneydəni ğərəyz Pıə. ³³ Hodi bıbən, oğobıbən. Çumçiko zıneydənişon ki, keynə bome həmonə ləz. ³⁴* İm oxşeydə bə səyohət beşə qıləy odəmi. Co beədə ıştə kəyku, səlohiyət doydə bəştə ğolamon iyən asbardeydə bəçəvon har qıləyni qıləy ko. Bə bəy hıvoskən asbardeydə ki, səzukin bıbu. ³⁵* Əve, səzukin bıbən! Çumçiko zıneydənişon Kəsoybi keynə ome - şanqo, şəvi nimədə, sukəhanoni, yaanki çəsəy. ³⁶ Bıdə Əv ənəxəbədə omyədə, şıməni hıteyədə nıvındı. ³⁷ Bəşmə votəyon voteydəm bə har kəs, səzukin bıbən!»

* **13:24-25** Yeş. 13:10; 34:4; Yez. 32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Vəhy 6:12-13

* **13:26** Dan. 7:13; Vəhy 1:7

* **13:32** Mat. 24:36

* **13:34** Lukə 12:36-38

* **13:35** Mat. 24:42

Sui-ğəsd hozı kardə beydə bo İsa kışte

(*Mat. 26:1-5; Lukə 22:1-2; Yəh. 11:45-53*)

^{1*} Dı ruj mandəbe bə Pasxə iyən Behəmyozə nuni idi. Sər kahinon iyən ruhani miəllimon qıləy royro nəveydəbin ki, İsa de hilə bıqətın bıkıştın. ² Əvon voteydəbin: «İdədə məkəmon ımı, çumçiko hərkihərkiyəti ebəqine xəlği arədə».

İsa məhs kardeydə jen de bohoyne ruyəni

(*Mat. 26:6-13; Yəh. 12:1-8*)

^{3*} Qıləy jen oməy çe İsa tonə Əv Betanyədə Cuzaminə Simeoni kədə bə surfə nışteədə, çə jeni dastədə hestbe dilədəş vey bohoyne xalisə nardə ruyən bıə qıləy sipiyə mərmərə ğab. Jeni arıştışe ğab, ekardışe ruyən bə İsa sə. ⁴ Kali kəson rıkno bin, votışone bə iyəndi: «Boçi hədəre vırədə ın ətir isrof kardə beydə? ⁵ Oxo əbi həvate ın ətiri sesa dinarisə boho, çəy puliyən bə kosibon doy». Əvon tanə jəşone bə jeni. ⁶ İntasi İsa votışe: «Rohat vadən jeni. Boçi rınci kardeydəşon əy? Əy qıləy çokə ko kardışe Bomı. ^{7*} Kosibon hejo deşimənin, dili piyə vaxtədə koməq karde bəzimeşon bəvon. Az esə boy hejo nıbəbem deşimə. ⁸ Jeni kardışe ıştə vışkiyəy. Sıftəku dəfniro dəsuyəşe ruyən Bəçımı andomi. ⁹ Rosti voteydəm bəşmə: dınyo kon vırədə Şoyə Xəbə bəyon bıbusə, çı jeni kardə koən votə bəbe ki, əv bə yod dəğandə bıbu».

Yəhudə bə ğəror omeydə bo həvatey İsa

(*Mat. 26:14-16; Lukə 22:3-6; Yəh. 13:18-30*)

¹⁰ Bı arədə Donzə şoqirdi qıləyni bıə Yəhudə İskaryot şe çe sər kahinon tonə de İsa bəvon təslim karde niyəti. ¹¹ Sər kahinon şoybəsə bin ımı məseədə, vəd kardışone ki, pul bədon bə Yəhudə. Əvən dəmande bo firsəti nəve ki, İsa təslim bıkə.

* 14:1 Beş. 12:1-27

* 14:3 Lukə 7:37-38

* 14:7 Ğanun. 15:11

Oxonə şanqonə

(*Mat. 26:17-30; Lukə 22:7-23; Yəh. 13:21-30; 1Kor. 11:23-25*)

¹² Behəmyozə Nuni idi iminə ruji pasxə vəy ğırbon bırneədə şoqirdon parsəyn İsaku: «Boştı Pasxə xorəki hardeyro çune piyeydə bışəmon hozıti bıbəmon?» ¹³ İsan vığandışe ıştə şoqirdonədə dı kəs, votışe: «Dəşən bə şəhr, əyo bəşmə və bebəşe de səhənqi ov kırniyə i kəs. Bışən çəy dumo. ¹⁴ Əv bə kon kəy dəşu, bıvotən bəçəy soybi: “Miəllim voteydə: «Bəmi bıdə qılə ğonəğə otağ ki, əyo Az deştə şoqirdon Pasxə xorəki bəham?»”

¹⁵ Kəsoyb nişo bədo bəşmə penə mərtəbədə dəvoştə hozı kardə bıə qıləy otaği. Əyo ıştə həmə pırpazi bıqətən boəmə». ¹⁶ Şoqirdon beşin şin bə şəhr. Vındışone har çiy bənə Çəy votəy be, dəmandin ıştə pırpazi qəte bo Pasxə xorəki harde.

¹⁷ Toyki darşəədə İsa oməy deştə Donzə şoqirdi bə ivirə. ¹⁸ * Əvon bo xorək harde bə surfə niştəədə İsa votışe: «Rosti voteydəm bəşmə: Şımənədə qıləyni - Esə Demı xorək hardə i kəs», xəyonət bəkardə Bəmi. ¹⁹ Ğərəğəydi qətışe əvon, qılə-qılə parsəyn Çəyku: «Az nim ki?» ²⁰ «Şımə Donzə Kəsədə qıləyniye. Əve Demı bə ivirə ıştə nuni bə ğab ejənəkəs. ²¹ Bəşəri Zoə şeydə ıştə barədə nıvıştə bıə ğaydədə. Əmma vay bə odəmi holi ki, xəyonət kardeydə bə Bəşəri Zoə! Bo ə odəmi həniyən çok əbi ki, əv hiç moəku nəbəy!»

²² İsa peqətışe nun əvon hardeədə, bərəkət doşe, çəyo poə kardışe əv, votışe bəştə şoqirdon doy-doy: «Biyən! Im çımı andome».

²³ Çəyo peqətışe qıləy piyolə, şukur kardışe, doşe əvən bəştə şoqirdon, həmməy peşoməşone çəvo. ²⁴ * İsa votışe bəvon: «Im, Çımı xune ki, ^t Əhdi basteyro veynə odəmon roədə ru kardə bıə.

²⁵ Rosti voteydəm bəşmə: hiç penibəşomem anqıə doy məhsulo tosə bə ruji ki, çe Xıdo Podşoətiyədə tojə qılə pebəşomem».

²⁶ Əvon beşin ilahi hande bəpeştə, şin bə Zeytunə bandi tərəf.

* **14:18** Zəb. 41:9

* **14:24** Beş. 24:8; Yer. 31:31-34

^t **14:24** Əhdi – kali dastinıvıştəyonədə *Tojə Əhdi* (Lukə 22:20).

Sıftəku votə beydə Peteri həşə

(*Mat. 26:31-35; Lukə 22:31-34; Yəh. 13:36-38*)

²⁷* İsa votışe bəştə şoqirdon: «Həmməy şobədoşon Mını, çumçiko jıqo nıvıştə bıə:

“Bəjem qələvoni,

Pərən-pərən bəben çe qələ pəson”.

²⁸* Əmma Az bəyji be bəpeştə şıməsə bənav bəşem bə Qalileyə».

²⁹ Peteri votışe Bəy: «Həmməy Tını şodon, az jıqo nibəkam». ³⁰ İsa votışe bəy: «Rosti voteydəm bəti: imruj, imşanqo suk dı kərə hande bənav tı Mını se kərə bə həşə bəjeş». ³¹ Əmma Peteri həniyən de gətiyəti qəp jəşe: «Tını hiç bə həşə nibəjem, de ehanə Detı bə ico çımı mardeyən lozim bıbo». Həmə şoqirdonən votışone jıqo.

İsa dıvo kardeydə Qetsemani boğədə

(*Mat. 26:36-46; Lukə 22:39-46*)

³² Çəyo oməyn bə Qetsemani nomədə qıləy vırə. İsa votışe bəştə şoqirdon: «Şımə iyo bıniştən, Az dıvo kardeədə». ³³ Əy bardışe Deştə bə kəno Peter, Yağub iyən Yəhya. Həyəcon iyən norohatəti eqətişe Əv. ³⁴ Bəvədə Əv jıqo votışe bəvon: «Çımı dılı jıqo gərəğəydi qətəşe ki, kam mandə bımardım. Bımandən iyo, səzükın bıbən».

³⁵ İsa şe kamişi bə nav, zəvbədiməy olxarte zəminisə, kardışe dıvo ki, mımkunesə, Çəyku yan dəvardı in vaxt. ³⁶ Əy votışe jıqo: «Abba - Pıə, Botı mımkune har çiy. Diyəro bıke çımıku in əzobi piyolə. İntasi Çımı ne bıbu İştı irodə». ³⁷ İsa oqarde oməy şoqirdon tonə, bəne hitən əvon. Əy sədo kardışe Peter: «Hitəş, Simeon? Bəqəm i saat nəzniş oğə mande? ³⁸ Oğə bımandən, dıvo bıkənən ki, bə dəvinə enıqıniyon. Ruf - gırvəğ, cisim esə boy bezuye».

³⁹ İsa ijən diyəro be çəvrəyku, sənibəton de həmonə sıxanon dıvo

* **14:27** Zək. 13:7

^u **14:27** Şobədoşon Mını bəşəşon – hərfə peqordınıyəyədə *Mınədə bəfirseyşon*.

* **14:28** Mat. 28:16

kardışe.

⁴⁰ Oqardeədə bəne əvon hitən ijən. Çumçıkıo vi beydəbin çəvon çəşon. Nıznəşone çiç bıvotın bə İsa. ⁴¹ İsa seminə kərə oqarde çəvon tonο, votışe: «Hələn hite-hite ıştə dinci səydəşon? Vəse! Vaxt rəsəy! İmeha, Bəşəri Zoə təslim kardə beydə bə qınokoron ixtiyor. ⁴² Bəştən bışəmon. İmeha, omeydə Bəmi xəyonət kardəkəs!»

Xəyonət kardə beydə bə İsa

(Mat. 26:47-56; Lukə 22:47-53; Yəh. 18:3-12)

⁴³ Donzə şoqirdədə qıləy bıə Yəhudə oməy beşe İsa hələ qəp jəyədə. Çəy paliyo hestbe çe sər kahinon, ruhani miəllimon iyən sipirişon vıgəndə dastbəşımşı iyən dastbələvo i dastə odəm. ⁴⁴ Bə İsa xəyonət kardəkəs işorə doəşbe bəvon: «Ki maçə bıkom, əve İsa. Əy bıqətən, bıbən gəymə nəzorəti jiyədə». ⁴⁵ Həmon ləzədə nez be bə İsa, «Rabbi!» votışe, maçə kardışe Əv. ⁴⁶ Oməkəson dəvaştin qətişone İsa. ⁴⁷ İsa paliyo bıəkəsonədə i kəsi şımşı kəşəşe jəşe bırnışe çe sər kahini gəolami quş.

⁴⁸ İsa votışe bəvon: «Boçi gəolduri səpe ome gəzinə oməşon de şımşı iyən ləvo bo Çımı qəte? ⁴⁹ * Har ruj təlim omuteydəbim şımə tonο məbədədə, hiç nıqətione Mini. Əmma jıqo be ki, Mıgəddəsə Nıvıştəyon bə vırə bırəsın». ⁵⁰ Bəvədə həmməy şodoşone İsa, vitin şin.

⁵¹ Çe İsa dumo şeydəbe qıləy cıvon, əy edoəşbe ıştə quciliyə andomi de kətonə bezi. Odəmon qətişone əv. ⁵² Əmma əv befiskiyəy kətonə bezo, qucili vite.

İsa çe Aliyə Şurə vədə

(Mat. 26:57-68; Lukə 22:54-55,63-71; Yəh. 18:13-24)

⁵³ Vardışone İsa sər kahini tonο. Əyo qırdə bin sər kahinon həmməy, sipirişon iyən ruhani miəllimonən. ⁵⁴ Peter diyəroətico şeydəbe çe İsa dumo tosə sər kahini soy. Əv ıştəni tospineydəbe de xıdmətəvonon bə ico soədə kiyandu kənoədə.

* **14:49** Lukə 19:47-48; 21:37

⁵⁵ Sər kahinon iyən Ali Şurə həmməy nəveydəbin bo şoydəti ifodə bə İsa vəynə, Əy edom kardeyro, əmma pəydo karde zıneydəninbin. ⁵⁶ Vey odəmon duyəvujə şoydəti kardışone Bəçəy vəynə, intasi bə iyəndı uyğun omeydəninbin çəvon ifodon. ⁵⁷ *Kali kəson əştin Bəçəy vəynə, duyəvujə şoydəti karde-karde votışone: ⁵⁸ «Əmə məsəmonə Çəy jıqo vote: “Az dəbərijnem de dasti dutə bıə in məbədi, se ruji dilədə bədutem de dasti soxtə nıbə co qıləy məbəd”». ⁵⁹ Əmma bə iyəndı uyğun omeydəninbin çəvon ifodonən.

⁶⁰ Sər kahin əşte mərənqo miyonədə parsəy İsaku: «Bəştı vəynə bıə bə in ifodon İştı hiç cəvobı ni?» ⁶¹ Əmma İsa damə beydənibe, cəvob nıdoşe hiç. Sər kahin ijən parsəy Çəyku: «Tınış Xəy-dıvo Soybi Zoə Məsih?» ⁶² *İsa votışe bəy: «Azim! Şımə bəvindeşon Bəşəri Zoə Ğudrətin Bıəy rostədə nişte iyən de osmoni avon ome». ⁶³ *Bəvədə bə kufriro sər kahini dırnişe iştə tanədə bıə olət, votışe: «Həni çı ehtiyoc hestimone bə şoydon? ⁶⁴ Şımə məsəone Çəy kufri vote! Çoknə bəbe şımə ğəror?» Əvon həmməy hıkm kardışone bo İsa ki, Əv loyiğe bə marde cəzo.

⁶⁵ Kali kəson dəmandin Çəy səpe tu karde, edoşone Çəy dimi dəmandin Bəy mişt jəy iyən votışone: «Peyğəmbərəti bıkə!» Xıdmətəvonən qətışone jəşone Bəy silli.

Peter bə həşə jəydə İsa

(Mat. 26:69-75; Lukə 22:56-62; Yəh. 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Sər kahini xıdmətəvonə jenonədə qıləyni oməy, Peter jiyo, soədə beədə. ⁶⁷ Edyəsəy de dığğəti bəy, votışe iştəni tospıniyə Peteri vindencən: «Tınən bə ivırəbiş de Nazaretijə İsa». ⁶⁸ Əmma Peteri bə həşə jəşe, votışe: «Zıneydənim iyən sərəseydənim tı çiç voteydəş». Əv beşe bə bəleti qəv, bı ləzədə suki handışe.

⁶⁹ Xıdmətəvon vindeədə Peteri ijən votışe bəştə tonə bıəkəson: «İmən çəvonədəy». ⁷⁰ Peteri ijən jəşe bə həşə. Ləzibədiqə əyo mandəkəson ijən votışone bəy: «Rostiyən tı çəvonədəş, çumçiko

* **14:57-58** Yəh. 2:19

* **14:62** Dan. 7:13

* **14:63-64** Lev. 24:16

Qalileyəvişiş». ⁷¹ Peter dəmande bəştə lənət karde, ğəssəm hardışe: «Zıneydənim şımə votə ə odəmi». ⁷² Suki dıminə kərə handışe həmonə ləzədə. Peteri vardışe bəştə yod çe İsa sıxan «tı Mını se kərə bə həşə bəjeş, suk dı kərə hande bənav». Əve dəmande bo bəme.

15

İsa çe Roməviyə vali Pilati vədə

(*Mat. 27:1-2,11-26; Lukə 23:1-25; Yəh. 18:28-19:16*)

¹ Çəsoni sər kahinon, sipirişon, ruhani miəllimon iyən Ali Şurə həmməy çəsbəni məşvərət karde bəpeştə, dəbastışone çe İsa daston, bardışone Əv Pilati tonə, təslim kardışone bəy. ² Pilat parsəy Çəyku: «Tınış Yəhudiyon Podşo?» İsa cəvobədə votışe bəy: «İştı votəy ğəzinəy». ³ Sər kahinon ittihom kardışone Əv vey çiyonədə. ⁴ Pilat ijən parsəy Çəyku: «Hiç cəvob ədəniş? Bini çanə ittihom kardeydən Tını!» ⁵ Əmma İsa ijən nıdoşe cəvob. Pilat hədəyon mande bimi.

⁶ Pilat de xəlği xahişi qıləy məhbəsi ozod əkəy har Pasxə idədə. ⁷ Barabbə nomədə i kəsən həbs kardə bıbəbe usyonı vaxti de odəm kiştə usyonəkon bə ivirə. ⁸ Xəlğ peşe Pilati tonə, dəmande bo xahiş karde ki, bə vırə bırosnı çəvon adəti. ⁹ Pilati cəvob doşe bəvon, votışe: «Piyeydəone Yəhudiyon Podşo ozod bıkəm boşmə?» ¹⁰ Çumçiko əv zıneydəbe ki, sər kahinon pəxılətiku təslim kardəşone İsa. ¹¹ Əmma sər kahinon xəlği otospıneydəbin ki, İsa ne, Barabbə ozod bıkən.

¹² Pilat ijən parse-parse çəvonku votışe: «Çiçon piyeydə çən? Çiç bıkəm şımə çe Yəhudiyon Podşo votə bı Odəmi?» ¹³ İjən dəmandin bo bığey: «Bə çomex bıkəş Əy!» ¹⁴ Pilat parsəşe: «Əy çı bevəci kardəşe oxo?» Əvon esə boy həniyən barzo bığəyn: «Bə çomex bıkəş Əy!» ¹⁵ Xəlği rozi eğande piyə Pilati ozod kardışe Barabbə. Esə boy de ğırmoci doşe kuye İsa, çəyo təslim kardışe bə çomex kəşe.

Sərbozon təhğir kardeydən İsa

(*Mat. 27:27-31; Yəh. 19:2-3*)

¹⁶ Sərbozon bardışone İsa bə dilə, yəni bə vali səray. Qırdə kardışone həmmə hənq. ¹⁷ Tankardışone Bəy qıləy tındə sıə xələt iyən boftışone teğono qıləy toc, noşone Bəçəy sə. ¹⁸ «Səğ bıbu çe Yəhudiyon Podşo!» vote-vote dəmandin bəy səlom doy. ¹⁹ Çəyo de dəlo jəşone Bəçəy səy, tu kardışone Bəy iyən dəzonı oməyn Çəy vədə səcdə kardışone. ²⁰ Əy bə məsxərə noyədə bekardışone çəy tano tındə sıə xələt, tankardışone çəy iştən oləton. Çəyo bardışone bə daşt bə çomex kəşeyro.

İsa bə çomex kəşə beydə

(*Mat. 27:32-44; Lukə 23:26-43; Yəh. 19:17-25*)

²¹ * Bə vaxti diyoto oməbe çəyo dəvardeydəbe Simeon nomədə Kirenəviyə i kəs. Əv İsqəndəri iyən Rufusi pıəy. Məcbur kardışone əv bıkrını çe İsa çomexi.

²² Vardışone İsa bə Qolqota nomədə qıləy vırə. Qolqota mənə «Kəllə ğəfə vırəye». ²³ Piyəşone Bəy erutin de mirra^v umjənə şərov, əmma Əy imtino kardışe. ²⁴ * Kəşəşone bə çomex İsa. Çəy olətonən paybaxş kardışone iştə arədə de pışqi. ²⁵ Peş həşi pemə seminə saatədə^w kəşəşone bə çomex İsa. ²⁶ İttihomi nişo doə jıqo qıləy nıviştəy hestbe Çəy səpe: «Yəhudiyon Podşo». ²⁷⁻²⁸ x Bə çomex kəşəşone dı kəs dızdən Çəy rostədə iyən çəpədə.

²⁹ * Omə-dəvardəkəson iştə səy çadoy-çadoy bıhton şodoydəbin Bəy, «Çiç be, ha məbədi dərijniyə, se ruji dılədə dutəkəs! ³⁰ Esə peroxın İştəni, eşi çomexo!» voteydəbin. ³¹ Sər kahinonən de ruhani miəllimon pesereydəbin iştə arədə bə İsa: «Co kəson

* **15:21** Rom. 16:13

^v **15:23** *Mirra* – doj bıryə dəvo.

* **15:24** Zəb. 22:18

^w **15:25** *Seminə saat* – de esətnə vaxti maştə saat nəv.

^x **15:27-28** *Çomex kəşəşone* – kali dastinıviştəyonədə çomex kəşəşone. ²⁸ *Miğəddəs Nıviştəyonədə nıviştəyon bəvirə rəsəyn: «Bə usyankaron to qatşone»* (Lukə 2237).

* **15:29-30** Zəb. 22:7; 109:25; Mark 14:57-58; Yəh. 2:19

peroxneydəbe, əmma İştəni peroxne zıneydəni! ³² İsraili Podşo Məsih bədə esə eşu çomexo ki, əmənən bıvındəmon, imon biyəmon». İsa təhğir kardeydəbin Deəy bə ivirə bə çomex kəşə bıəkəsonən.

Çe İsa marde

(*Mat. 27:45-56; Lukə 23:44-49; Yəh. 19:25-30*)

³³ Toyki darşiyəy bə həmə zəmini dimi şəşminə saatiku^y toşə nəvminə saati.^z ³⁴* Nəvminə saatədə İsa de barzə sədo car kəşəşe:

«Eli, Eli, lema sabaxtani?»

Çımı məno ıme ki, «Boçi Mını tərğ karde, ha Çımı Xıdoa, ha Çımı Xıdoa?» ³⁵ Əyo mandə kali odəmon ımi məsəədə: «Diyəkən, İlyasi bə sədoye». ³⁶* Kəsi vite pur kardışe qıləy sunqər de sırkə, pevonışe bə qıləy dəlo tık, doşe bə İsa ki, peşomı iyən votışe: «Hələ bunəmon İlyas bome ebəvarde Əy çomexo?» ³⁷ İsa zikkə jəşe de barzə sədo, asbardışe.

³⁸* Həmonə ləzədə peyo saru bə dı vırə poə be məbədi pardə.

³⁹ Çəy oxon nəfəsi^a jıqo beşe vındeədə, Çe İsa navədə mandə Roməvijə sərsa votışe: «Im Odəm çe Xıdo Zoəbe rostiyən».

⁴⁰* Hestbin diyəroətico bə bıə-dəvardə hadison diyə kardə jenonən. Çəvon dılədəbin Məcdəlījə Məryəm, qədə Yağubi iyən Yusifi moə Məryəmən de Şalomiti. ⁴¹ İsa hələ Qalileyədə beədə, əvon çəy dumo şəbin iyən xıdmət kardəşonbe Bəy. Əyobin deəy bə ivirə bə Yerusəlim omə xəyli jenən.

Çe İsa dəfn

^y**15:33** *Şəşminə saat* – dı esətnə vaxti çoştə saat donzə.

^z**15:33** *Nəvminə saat* – dı esətnə vaxti peş çoştə saat se.

* **15:34** Zəb. 22:1

* **15:36** Zəb. 69:21

* **15:38** Beş. 26:31-33

^a**15:39** *Oxonə nəfəsi* – kali dastinivıştəyonədə *nido kardışe oxonə nəfəsi*.

* **15:40-41** Lukə 8:2-3

(Mat. 27:57-61; Lukə 23:50-56; Yəh. 19:38-42)

⁴² Ə ruj Hozıəti, yəni Şanbə vərújbe. Həni şanqo darşəədə ⁴³ oməy Aliyə Şurə hurmətinə uzvonədə qıləy, çe Xıdo Podşoəti çəş kardə Arimateyəvijə Yusif. Əy ciqə kardışe, şe Pilati tonə, piyəşe çe İsa cəsəd. ⁴⁴ Pilat hədəyon mande bə İsa jıqo rə marde iyən vanq kardışe iştə sərsa, parsəy: «Əv həni mardə?» ⁴⁵ Sərsaku vəzyəti umute bəpeştə doşe cəsəd bə Yusifi. ⁴⁶ Yusifi hırışe kəfən, evardişe cəsəd çomexo, pepuştışe bə kəfəni, noşe bə halədə kandə biə ğəb. Quli kardışe qıləy sıĝ ğəbi qəvisə. ⁴⁷ Məcdəlijə Məryəm iyən Yusifi moə Məryəm vindeydəbin cəsədi bə kovrə noə be.

16

Çe İsa bəyji be

(Mat. 28:1-8; Lukə 24:1-9; Yəh. 20:1-10)

¹ Şanbə ruji dəvarde bəpeştə Məcdəlijə Məryəm, Yağubi moə Məryəm iyən Şalomit hırışone ətir ki, bışun dəsuyın bə İsa cəsədi. ² İşanbə ruji çəsəy həşi beşəədə Əvon oməyn tovi dılədə biə ğəbi tonə. ³ Əvon voteydəbin bə iyəndı: «Ki boəmə quli bəkarde ğəbi qəvisə biə sıĝi?» ⁴ Pedyəseədə bənen sıĝ quli kardə biə. In nəhənqə sıĝbe. ⁵ Bə ğəb dəşəədə, rostə tərəfədə niştə qıləy sipiyə xələt tankardə cıvonə zoə vindeədə hədəyon mandin. ⁶ Im şəxsi votışe bəvon: «Şimə hədəyon məmandən! Nəveydəşon bo çomex kəşə biə Nazaretijə İsa. Əv bəyji biə! İyo ni. Diyəkən, im Çəy noə biə vıray. ⁷ *Esə isə bışən, jıqo bivotən Bəçəy şoqirdon iyən bə Peteri: “İsa şiməsə bənav şeydə bə Qalileyə. Çoknə ki votəşbe bəşmə, Əy əyo bəvindeşon”». ⁸ Jenon beşin ğəbo vitin. Qıləy larzənə qətəşbe ki əvon, mot mandəbin. Tarsiku bə hiçki voteydəbin qıləy sıxan.

Bəyji biə Rəbbi çiyə iyən bə osmon rost kardə be

İsa çiyəydə bə şoqirdon

(Mat. 28:9-10; Lukə 24:13-35; Yəh. 20:11-18)

* **16:7** Mat. 26:32; Mark 14:28

⁹ İsa çe haftə işanbə ruji rəbədəli, bəyji be bəpeştə, sıftə çiyəy bə Məcdəlijə Məryəmi, kom qılə ki, bekindəşebe çəvo haft qılə cın.

¹⁰ Məryəmən şe, doşe xəbə de İsa bə ico bəkəson; əvonən yas qətətəşonbe bəmeydəbin. ¹¹ Əmma əvon bovə nıkardışone ki, İsa bəyjiye iyən çiyə bə Məryəmi.

¹² Çımi bəpeştə İsa co surətədə çiyəy bə diyot şə roəşion dı kəsi çəvonədə. ¹³ Əvon şin xəbə doşone bə əmandəyon, əmma əvonən bovə nıkardışone bəvon.

İsa asbard doydə Bəştə şoqirdon

(Mat. 28:16-20; Lukə 24:36-49; Yəh. 20:19-23; Həv. 1:6-8)

¹⁴ Mılxəs, İsa çiyəy bə surfə niştə Yonzə şoqirdi, mızəmmət kardışe əvon bəçəvon beimonəti iyən dilon kurocəğ beyro, çumçiko bovə kardəşonnıbe Bəçəy bəyji be vindəkəson. ¹⁵ İsa votışe bəştə şoqirdon: «Bışən bə dınyo har tərəf, vəz bıkən Şoyə Xəbə bə həmə insonon. ¹⁶ Pebərəxe imon vardə vəftiz bıə kəs, esə boy məhkum bəbe imon nıvardəkəs. ¹⁷ De imon vardəkəson bəben ın əloməton: Deçımı nomi cınon bətojnən, sıxan bəkarden nuyə zıvononədə, ¹⁸ moron pebəqəten deştə daston, bəvon təsir nibəkarze, kıştə zəhə peşomonən, ıştə daston bənon noxəşionon səpe, əvon şifo pəydo bəkarden».

Çe İsa bə osmonon rost kardə be

(Lukə 24:50-53; Həv. 1:9-11)

¹⁹ De minvoli, Rəbb İsa deyəvon sıxan karde bəpeştə rost kardə be bə osmonon iyən nişte çe Xıdo rostədə. ²⁰ Şoqirdonsə şin vəz kardışone Şoyə Xəbə har vırədə. Rəbb isə deyəvon bə ico be, de əvon bıə əloməton təsdiğ kardeydəbe kəlomi.